

Daniel BOTEZATU

DREGĂTORII BOTOȘANILOR. VORNICII DE BOTOȘANI

Cuvinte - cheie: *Botoșani, târg al doamnei, dregător al târgului, vornic de Botoșani, atribuții, lista vornicilor de Botoșani.*

Există, în literatura istorică de specialitate, numeroase studii referitoare la unul dintre aspectele cele mai interesante ale evului mediu românesc, ocârmuirea târgurilor. În ciuda rigurozității științifice a celor mai multe dintre acestea, semnate de istorici de prestigiu, ele nu au reușit să ofere o imagine unitară, lipsită de controverse, a relațiilor dintre domnie și orașe, a atribuțiilor clare ale persoanelor însărcinate cu administrarea acestora, fie în calitate de reprezentanți ai puterii centrale, fie ca delegați ai comunității locale, ei înșiși membri ai acesteia.

Deși există un număr relativ mare de lucrări care abordează, sub diferite aspecte, evoluția târgului medieval al Botoșanilor, nici una dintre ele nu s-a focalizat doar pe aspectul care dă titlul prezentului articol: dregătorii Botoșanilor. Complexitatea subiectului ne-a obligat la parcurgerea critică a celor mai importante lucrări consacrate acestei probleme, a izvoarelor narative moldovenești (deși, în acest caz, informațiile sunt mai reduse și uneori controversate), dar la baza demersului nostru a stat suportul documentar asigurat atât de documentele editate cât și de cele inedite.

Izvoarele narative, când se referă la dregătorii Botoșanilor, o fac în legătură cu statutul acestora, de târg al Doamnei¹. Plecând de la interpretarea greșită a cronicilor, Nicolae Iorga², iar după el și alți istorici care, în lucrările lor, au făcut referire la vechea ocârmuire a târgului, au confundat vornicii Botoșanilor cu vornicii Doamnei

¹ „*La Botușani, de când venitul merge la câmara milostivirii ei doamna, dregătorul nu se numește părcălab, ci vornic*” (Miron Costin, *Opere*, ed. P.P. Panaitescu, București, 1958, p. 390); în vremea lui Dimitrie Cantemir, Botoșanii erau un „*târgușor din care doamna voievodului își trage veniturile, adunate de un cămăraș rânduind anume pentru această slujbă*” (Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, Edit. Academiei, 1973, p. 31). Tot Cantemir amintește că la Botoșani, „*târg în stăpânirea doamnei*”, erau doi părcălabi (*ibidem*, p. 192); Manolache Drăghici, care preia în a sa *Istorie a Moldovei* și informații de la Cantemir, afirma despre Botoșani că „*[...] să da doamnelor țării ca o moșie spre trebuințarea cheltuielii mărunte; și asupra căruia, cu părțile lui dinpregiur, rândui doamna ocârmuitor pe cămărașul ei ca să adune venitul și să-l ducă la dânsa*” (Manolache Drăghici, *Istoria Moldovei pe timp de 500 de ani*, tom I, Iași, 1857, p. 64).

² „*Orașul* (Botoșani, n. D.B.), *care aparținea Doamnei și era supus vornicilor Doamnei [...]*” (N. Iorga, „*Quelques informations nouvelles concernant l’histoire des roumains*”, în *Académie Roumaine. Bulletin de la section historique*, București, anul I, nr. 2/1913, p. 43; altă dată, Iorga va scrie, despre Botoșani, că era condus „*pe de o parte, ca toate celelalte, de un șoltuz și doisprezece pângari, iar pe de alta de Vornicii Doamnei*” (idem, *Un oraș românesc: Botoșanii*, p. 2). Inconsecvența, datorată multitudinii preocupărilor și vastității operei sale istorice l-a împiedicat pe Iorga să-și amintească faptul că într-o lucrare mai veche afirma că în fruntea Botoșanilor se aflau vornici ai domniei (în Idem, *Istoria comerțului românesc*, I, Vălenii de Munte, Edit. „Neamul Românesc”, 1915, p. 252).

¹ „*La Botușani, de când venitul merge la câmara milostivirii ei doamna, dregătorul nu se numește părcălab, ci vornic*” (Miron Costin, *Opere*, ed. P.P. Panaitescu, București, 1958, p. 390); în vremea lui Dimitrie Cantemir, Botoșanii erau un „*târgușor din care doamna voievodului își trage veniturile, adunate de un cămăraș rânduind anume pentru această slujbă*” (Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, Edit. Academiei, 1973, p. 31). Tot Cantemir amintește că la Botoșani, „*târg în stăpânirea doamnei*”, erau doi părcălabi (*ibidem*, p. 192); Manolache Drăghici, care preia în a sa *Istorie a Moldovei* și informații de la Cantemir, afirma despre Botoșani că „*[...] să da doamnelor țării ca o moșie spre trebuințarea cheltuielii mărunte; și asupra căruia, cu părțile lui dinpregiur, rândui doamna ocârmuitor pe cămărașul ei ca să adune venitul și să-l ducă la dânsa*” (Manolache Drăghici, *Istoria Moldovei pe timp de 500 de ani*, tom I, Iași, 1857, p. 64).

² „*Orașul* (Botoșani, n. D.B.), *care aparținea Doamnei și era supus vornicilor Doamnei [...]*” (N. Iorga, „*Quelques informations nouvelles concernant l’histoire des roumains*”, în *Académie Roumaine. Bulletin de la section historique*, București, anul I, nr. 2/1913, p. 43; altă dată, Iorga va scrie, despre Botoșani, că era condus „*pe de o parte, ca toate celelalte, de un șoltuz și doisprezece pângari, iar pe de alta de Vornicii Doamnei*” (idem, *Un oraș românesc: Botoșanii*, p. 2). Inconsecvența, datorată multitudinii preocupărilor și vastității operei sale istorice l-a împiedicat pe Iorga să-și amintească faptul că într-o lucrare mai veche afirma că în fruntea Botoșanilor se aflau vornici ai domniei (în Idem, *Istoria comerțului românesc*, I, Vălenii de Munte, Edit. „Neamul Românesc”, 1915, p. 252).

vechea ocârmuire a târgului, au confundat vornicii Botoșanilor cu vornicii Doamnei Nicolae Iorga², iar după el și alți istorici care, în lucrările lor, au făcut referire la statutul acestora, de târg al Doamnei¹. Plecând de la interpretarea greșită a cronicilor, Izvoarele narative, când se referă la dregătorii Botoșanilor, o fac în legătură cu stat suportul documentar asigurat atât de documentele editate cât și de cele inedite.

Informațiile sunt mai reduse și uneori controversate), dar la baza demersului nostru a consacrate acestei probleme, a izvoarelor narative moldovenești (deși, în acest caz, subiectului ne-a obligat la parcurgerea critică a celor mai importante lucrări aspectul care dă titlul prezentului articol: dregătorii Botoșanilor. Complexitatea evoluția târgului medieval al Botoșanilor, nici una dintre ele nu s-a focalizat doar pe Deși există un număr relativ mare de lucrări care abordează, sub diferite aspecte, centrale, fie ca delegați ai comunității locale, ei înșiși membri ai acesteia.

Există, în literatura istorică de specialitate, numeroase studii referitoare la unul dintre aspectele cele mai interesante ale evului mediu românesc, ocârmuirea târgurilor. În ciuda rigurozității științifice a celor mai multe dintre acestea, semnate de istorici de prestigiu, ele nu au reușit să ofere o imagine unitară, lipsită de controverse, a relațiilor dintre domnie și orașe, a atribuțiilor clare ale persoanelor însărcinate cu administrarea acestora, fie în calitate de reprezentanți ai puterii centrale, fie ca delegați ai comunității locale, ei înșiși membri ai acesteia.

Cuvinte - cheie: *Botoșani, târg al doamnei, dregător al târgului, vornic de Botoșani, atribuții, lista vornicilor de Botoșani.*

DREGĂTORII BOTOȘANILOR. VORNICII DE BOTOȘANI

Daniel BOTEZATU

Constantin Turcu¹², Ariadna Camariano - Cioran¹³, D. Ciurea¹⁴, Nicolae Stoicescu¹⁵, Adrian Macovei¹⁶, Nistor Ciocan¹⁷, I. Caproșu¹⁸, Gh. Pungă¹⁹, I.C. Miculescu - Prăjescu²⁰, Alexandru I. Gonța²¹, Sorin Iftimi²². Aceste lucrări se constituie în tot

¹² Constantin Turcu, „*Cele mai vechi statistici moldovenești*”, în *SCȘI*, anul VII (1956), fasc. 2, Iași, pp. 58 - 85. Sunt prezentate *Catastihul de cisle de ȣirani, de la toate ȣinuturile, și curteni și vătăji și nemeși și popi și Catastihul goștinei oilor*, ambele din timpul domniei lui Petru Șchiopul, din primul catastif reieșind faptul că ocolul târgului avea un statut fiscal deosebit, veniturile sale fiind hărăzite doamnelor Moldovei.

¹³ Ariadna Camariano - Cioran, „*Măsuri fiscale și administrative în Moldova (1753-1754)*”, în *SMIM*, V, 1962, București, pp. 505 - 511; sunt prezentate măsurile fiscale și administrative adoptate în Moldova de către Matei Ghica voievod, fost domn al Țării Românești, printre care și veniturile ce urmau a fi asigurate dregătorilor.

¹⁴ Este autorul mai multor studii, esențiale pentru problematica în discuție: D. Ciurea, „*Organizarea administrativă a statului feudal Moldova (sec. XIV - XVII)*”, în *AIIXI*, II (1965), Iași, Edit. Academiei, pp. 143 - 235 (lucrarea prezintă o bibliografie impresionantă, are numeroase trimiteri documentare și face referire, în mai multe rânduri, la dregătorii Botoșanilor); idem, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV - XIX*”, în *AIIXI*, tom VII (1970), pp. 21 - 58; idem, „*Evoluția și rolul clasei dominante din Moldova*”, în *AIIXI*, tom XVII, 1980, pp. 159 - 228. Vezi și idem, „*Aspecte din situația socială a Moldovei în secolele XVII - XVIII*”, în *AIIXI*, tom XXIV, 1987(II), pp. 141-155.

¹⁵ Nicolae Stoicescu, *Sfatul domnesc și marii dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV - XVII)*, București, 1968 (subcap. *Ispravnicii orașelor și ai scaunului domnesc*, pp. 125 - 128 și cap. *Veniturile și abuzurile dregătorilor*, pp. 131 -152; în continuare *Sfatul domnesc și marii dregători...*); idem, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV - XVII)*, EE, 1971 (util, lucrării de față, prin prezentarea marilor familii boierești din care a făcut parte majoritatea vornicilor de Botoșani; în continuare *Dicționar al marilor dregători...*).

¹⁶ Adrian Macovei, „*Organizarea administrativ - teritorială a Moldovei între anii 1832 și 1862 (I)*”, în *AIIXI*, Iași XIX, 1982, pp. 352 - 375 (util prin prezentarea mai multor statistici, din intervalul 1741 - 1803, care relevă statutul aparte al Botoșanilor, de târg al Doamnei, ale cărui venituri aparțineau acesteia, dar și prin numeroasele trimiteri bibliografice și documentare de interes pentru prezenta lucrare).

¹⁷ Nistor Ciocan, „*Procesul de înstrăinare a moșiei târgurilor din Moldova. Câteva considerații*”, în *Profesorului Constantin Cihodaru la a 75-a aniversare*, Iași, 1983, pp. 59 - 62.

¹⁸ I. Caproșu, *O istorie a Moldovei prin relațiile de credit până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, 1989 (există mai multe referiri la târgoveți și dregători botoșăneni; de asemenea, foarte util lucrării este capitolul *Camăta și domnia*, pp. 47 - 113); idem, „*Structuri fiscale și administrative într-un catastif moldovenesc de vistierie din 1606*”, în *AIIXI*, XXX, Iași, 1993 (este subliniat regimul fiscal deosebit al ocolului Botoșanilor, ale cărui venituri erau destinate Doamnei).

¹⁹ Gh. Pungă, „*Din nou despre Ringala, soția lui Alexandru cel Bun (Addenda et Corrigenda)*”, extras din *AȘUI*, Iași, pp. 161 - 167 (autorul lansează ipoteza că odată cu domnia lui Ștefan cel Mare, mai vechiul obicei al domnilor Moldovei, de a crea cneaghinelor voievodale apanaje viagere, este înlocuit cu principiul moștenirii acestora doar de către soțiile domnilor Țării Moldovei (*ibidem*, p.164).

²⁰ I.C. Miculescu-Prăjescu, „*Despre unii dregători moldoveni din veacurile XV - XVII și despre neamurile lor*”, în *AG*, III (VIII), 1996, 1-2, pp. 269 - 311 (este prezentată descendența neamului Jora, care a dat mai mulți vornici Botoșanilor).

²¹ Alexandru I. Gonța, „*Orașul moldovenesc în veacul al XV-lea. Starea socială și economică a orașenilor moldoveni*”, în idem, *Studii de istorie medievală*, texte selectate și pregătite pentru tipar de Maria Magdalena Székely și Ștefan S. Gorovei, Edit. „Dosoitei”, Iași, 1998, pp. 147 - 196 (în continuare *Orașul moldovenesc...*).

²² Sorin Iftimi, *op. cit.*; idem, „*Curtea Doamnei (II). Anturajul feminin al doamnelor Moldovei și ale Țării Românești (sec. XV - XVIII)*”, în *AIIXI*, *Omagiu profesorului M. Petrescu - Dimbovița*, Iași, 2000, pp. 81 - 103.

¹² Constantin Turcu, „*Cele mai vechi statistici moldovenești*”, în *SCȘI*, anul VII (1956), fasc. 2, Iași, pp. 58 - 85. Sunt prezentate *Catastihul de cisle de ȣirani, de la toate ȣinuturile, și curteni și vătăji și nemeși și popi și Catastihul goștinei oilor*, ambele din timpul domniei lui Petru Șchiopul, din primul catastif reieșind faptul că ocolul târgului avea un statut fiscal deosebit, veniturile sale fiind hărăzite doamnelor Moldovei.

¹³ Ariadna Camariano - Cioran, „*Măsuri fiscale și administrative în Moldova (1753-1754)*”, în *SMIM*, V, 1962, București, pp. 505 - 511; sunt prezentate măsurile fiscale și administrative adoptate în Moldova de către Matei Ghica voievod, fost domn al Țării Românești, printre care și veniturile ce urmau a fi asigurate dregătorilor.

¹⁴ Este autorul mai multor studii, esențiale pentru problematica în discuție: D. Ciurea, „*Organizarea administrativă a statului feudal Moldova (sec. XIV - XVII)*”, în *AIIXI*, II (1965), Iași, Edit. Academiei, pp. 143 - 235 (lucrarea prezintă o bibliografie impresionantă, are numeroase trimiteri documentare și face referire, în mai multe rânduri, la dregătorii Botoșanilor); idem, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV - XIX*”, în *AIIXI*, tom VII (1970), pp. 21 - 58; idem, „*Evoluția și rolul clasei dominante din Moldova*”, în *AIIXI*, tom XVII, 1980, pp. 159 - 228. Vezi și idem, „*Aspecte din situația socială a Moldovei în secolele XVII - XVIII*”, în *AIIXI*, tom XXIV, 1987(II), pp. 141-155.

¹⁵ Nicolae Stoicescu, *Sfatul domnesc și marii dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV - XVII)*, București, 1968 (subcap. *Ispravnicii orașelor și ai scaunului domnesc*, pp. 125 - 128 și cap. *Veniturile și abuzurile dregătorilor*, pp. 131 -152; în continuare *Sfatul domnesc și marii dregători...*); idem, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV - XVII)*, EE, 1971 (util, lucrării de față, prin prezentarea marilor familii boierești din care a făcut parte majoritatea vornicilor de Botoșani; în continuare *Dicționar al marilor dregători...*).

¹⁶ Adrian Macovei, „*Organizarea administrativ - teritorială a Moldovei între anii 1832 și 1862 (I)*”, în *AIIXI*, Iași XIX, 1982, pp. 352 - 375 (util prin prezentarea mai multor statistici, din intervalul 1741 - 1803, care relevă statutul aparte al Botoșanilor, de târg al Doamnei, ale cărui venituri aparțineau acesteia, dar și prin numeroasele trimiteri bibliografice și documentare de interes pentru prezenta lucrare).

¹⁷ Nistor Ciocan, „*Procesul de înstrăinare a moșiei târgurilor din Moldova. Câteva considerații*”, în *Profesorului Constantin Cihodaru la a 75-a aniversare*, Iași, 1983, pp. 59 - 62.

¹⁸ I. Caproșu, *O istorie a Moldovei prin relațiile de credit până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, 1989 (există mai multe referiri la târgoveți și dregători botoșăneni; de asemenea, foarte util lucrării este capitolul *Camăta și domnia*, pp. 47 - 113); idem, „*Structuri fiscale și administrative într-un catastif moldovenesc de vistierie din 1606*”, în *AIIXI*, XXX, Iași, 1993 (este subliniat regimul fiscal deosebit al ocolului Botoșanilor, ale cărui venituri erau destinate Doamnei).

¹⁹ Gh. Pungă, „*Din nou despre Ringala, soția lui Alexandru cel Bun (Addenda et Corrigenda)*”, extras din *AȘUI*, Iași, pp. 161 - 167 (autorul lansează ipoteza că odată cu domnia lui Ștefan cel Mare, mai vechiul obicei al domnilor Moldovei, de a crea cneaghinelor voievodale apanaje viagere, este înlocuit cu principiul moștenirii acestora doar de către soțiile domnilor Țării Moldovei (*ibidem*, p.164).

²⁰ I.C. Miculescu-Prăjescu, „*Despre unii dregători moldoveni din veacurile XV - XVII și despre neamurile lor*”, în *AG*, III (VIII), 1996, 1-2, pp. 269 - 311 (este prezentată descendența neamului Jora, care a dat mai mulți vornici Botoșanilor).

²¹ Alexandru I. Gonța, „*Orașul moldovenesc în veacul al XV-lea. Starea socială și economică a orașenilor moldoveni*”, în idem, *Studii de istorie medievală*, texte selectate și pregătite pentru tipar de Maria Magdalena Székely și Ștefan S. Gorovei, Edit. „Dosoitei”, Iași, 1998, pp. 147 - 196 (în continuare *Orașul moldovenesc...*).

²² Sorin Iftimi, *op. cit.*; idem, „*Curtea Doamnei (II). Anturajul feminin al doamnelor Moldovei și ale Țării Românești (sec. XV - XVIII)*”, în *AIIXI*, *Omagiu profesorului M. Petrescu - Dimbovița*, Iași, 2000, pp. 81 - 103.

Constantin Turcu¹², Ariadna Camariano - Cioran¹³, D. Ciurea¹⁴, Nicolae Stoicescu¹⁵, Adrian Macovei¹⁶, Nistor Ciocan¹⁷, I. Caproșu¹⁸, Gh. Pungă¹⁹, I.C. Miculescu - Prăjescu²⁰, Alexandru I. Gonța²¹, Sorin Iftimi²². Aceste lucrări se constituie în tot

atâtea repere care, alături de informația documentară, ne-au oferit suportul general pentru prezentarea unui caz particular: cel al Botoșanilor.

Vornicii de Botoșani

Prima mențiune documentară a unui vornic de Botoșani este cea din 25 martie 1593, când Vasile Talpă, care îndeplinea această funcție, este amintit ca martor la vânzarea unei ocini²³. În continuare, în documente, folosirea titlaturii de vornic alternează cu cea de ureadnic, uneori în cazul aceleiași persoane²⁴, alteori, în același document, sunt menționați, deopotrivă, vornicii Doamnei și ureadnicii din Botoșani²⁵. În acest caz, ureadnicii sunt tocmai vornicii de la curtea domnească din târg. Cel puțin în cazul Botoșanilor, identitatea celor două titlaturi, dar și faptul că, de pe la jumătatea veacului al XVII-lea, se renunță complet la termenul de ureadnic, în favoarea celui de vornic, contrazic o mai veche ipoteză, potrivit căreia înlocuirea, începând cu secolul al XVI-lea, a vornicilor cu ureadnicii, trebuie pusă în legătură cu ruina curților domnești, situație în care ureadnicii ar avea atribuții „*preponderent fiscale*”²⁶.

Dacă în ceea ce privește semnificația prezenței vornicilor domnești la Botoșani lucrurile sunt clare, nu același lucru se poate spune și despre atribuțiile lor, în absența unei specializări absolute, care va fi o caracteristică a statului modern²⁷. În virtutea principiului „*dominium eminens*”, autoritatea domnului asupra tuturor supușilor săi era, cel puțin teoretic, absolută, la fel cum era și dreptul de stăpânire al acestuia față de toate pământurile țării, concesate spre stăpânire celorlalți din „*milă domnească*”. Acest lucru este cu atât mai evident cu cât orașele, și Botoșanii nu fac excepție, erau considerate proprietate domnească, fiind așezate dintru început pe loc domnesc²⁸. *Atribuția cvasi - generală a vornicilor de Botoșani era, așadar, aceea de a veghea la respectarea și apărarea intereselor domniei, acest lucru realizându-se prin executarea poruncilor domnești care li se adresează în mod direct.*

Fără îndoială că prezența vornicilor la Botoșani este strâns legată de curtea domnească existentă aici. Ridicată, probabil, de Ștefan cel Mare, odată cu biserica

²³ DIR, A., Moldova, veacul XVI, vol. IV (1591 - 1600), București, p. 73. Rămâne în discuție natura dregătoriei lui Simion, „**vătavul de la Botoșani**”, menționat într-un surse de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, de pe un uric din 8 martie 1533, de la Petru Rareș voievod (*ibidem*, vol. I, p. 351, nr. 318). Personal credem că este vorba despre o greșeală de traducere a copistului, Simion fiind, de fapt, **vornic de Botoșani**.

²⁴ Pătrașcu, ureadnic de Botoșani, la 12 iulie 1602 (DIR., A., Moldova, veac XVII, vol. I, pp. 54 - 55), la 6 aprilie 1603 (*ibidem*, pp. 82 - 83) și în mai multe asemenea acte, dar și vornic de Botoșani, la 31 august 1599 (*ibidem*, veac XVI, vol. IV, p. 267), sau la 18 noiembrie 1605 (idem, veac XVII, vol. I, p. 262). Evident, este vorba despre aceeași persoană, Pătrașcu Șoldan, fiul marelui boier Drăghici (Nădăbaico) Șoldan.

²⁵ ASBt, Fond Mănăstirea Galata, VI/20.

²⁶ V. Costăchel, P.P. Panaitescu, A. Cazacu, *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV – XVII)*, București, 1957, p. 426.

²⁷ *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, coord. Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, EARSR, București, 1988, pp. 173 - 174 (în continuare *Instituții feudale...*).

²⁸ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

²⁸ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

²⁷ *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, coord. Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, EARSR, București, 1988, pp. 173 - 174 (în continuare *Instituții feudale...*).

²⁶ V. Costăchel, P.P. Panaitescu, A. Cazacu, *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV – XVII)*, București, 1957, p. 426.

²⁵ ASBt, Fond Mănăstirea Galata, VI/20.

²⁴ Pătrașcu, ureadnic de Botoșani, la 12 iulie 1602 (DIR., A., Moldova, veac XVII, vol. I, pp. 54 - 55), la 6 aprilie 1603 (*ibidem*, pp. 82 - 83) și în mai multe asemenea acte, dar și vornic de Botoșani, la 31 august 1599 (*ibidem*, veac XVI, vol. IV, p. 267), sau la 18 noiembrie 1605 (idem, veac XVII, vol. I, p. 262). Evident, este vorba despre aceeași persoană, Pătrașcu Șoldan, fiul marelui boier Drăghici (Nădăbaico) Șoldan.

²³ DIR, A., Moldova, veacul XVI, vol. IV (1591 - 1600), București, p. 73. Rămâne în discuție natura dregătoriei lui Simion, „**vătavul de la Botoșani**”, menționat într-un surse de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, de pe un uric din 8 martie 1533, de la Petru Rareș voievod (*ibidem*, vol. I, p. 351, nr. 318). Personal credem că este vorba despre o greșeală de traducere a copistului, Simion fiind, de fapt, **vornic de Botoșani**.

²² Pătrașcu, ureadnic de Botoșani, la 12 iulie 1602 (DIR., A., Moldova, veac XVII, vol. I, pp. 54 - 55), la 6 aprilie 1603 (*ibidem*, pp. 82 - 83) și în mai multe asemenea acte, dar și vornic de Botoșani, la 31 august 1599 (*ibidem*, veac XVI, vol. IV, p. 267), sau la 18 noiembrie 1605 (idem, veac XVII, vol. I, p. 262). Evident, este vorba despre aceeași persoană, Pătrașcu Șoldan, fiul marelui boier Drăghici (Nădăbaico) Șoldan.

²¹ ASBt, Fond Mănăstirea Galata, VI/20.

²⁰ V. Costăchel, P.P. Panaitescu, A. Cazacu, *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec. XIV – XVII)*, București, 1957, p. 426.

¹⁹ *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, coord. Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, EARSR, București, 1988, pp. 173 - 174 (în continuare *Instituții feudale...*).

¹⁸ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

¹⁷ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

¹⁶ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

¹⁵ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

¹⁴ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

¹³ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

¹² P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

¹¹ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

¹⁰ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

⁹ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

⁸ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

⁷ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

⁶ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

⁵ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

⁴ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

³ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

² P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

¹ P.P. Panaitescu, „*Comunele medievale*”, p. 124.; D. Ciurea, „*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV – XIX*”, extras din *Aliaxi*, Iași, VII, 1970, p. 26.

Vornicii de Botoșani

Prima mențiune documentară a unui vornic de Botoșani este cea din 25 martie 1593, când Vasile Talpă, care îndeplinea această funcție, este amintit ca martor la vânzarea unei ocini²³. În continuare, în documente, folosirea titlaturii de vornic alternează cu cea de ureadnic, uneori în cazul aceleiași persoane²⁴, alteori, în același document, sunt menționați, deopotrivă, vornicii Doamnei și ureadnicii din Botoșani²⁵. În acest caz, ureadnicii sunt tocmai vornicii de la curtea domnească din târg. Cel puțin în cazul Botoșanilor, identitatea celor două titlaturi, dar și faptul că, de pe la jumătatea veacului al XVII-lea, se renunță complet la termenul de ureadnic, în favoarea celui de vornic, contrazic o mai veche ipoteză, potrivit căreia înlocuirea, începând cu secolul al XVI-lea, a vornicilor cu ureadnicii, trebuie pusă în legătură cu ruina curților domnești, situație în care ureadnicii ar avea atribuții „*preponderent fiscale*”²⁶.

Dacă în ceea ce privește semnificația prezenței vornicilor domnești la Botoșani lucrurile sunt clare, nu același lucru se poate spune și despre atribuțiile lor, în absența unei specializări absolute, care va fi o caracteristică a statului modern²⁷. În virtutea principiului „*dominium eminens*”, autoritatea domnului asupra tuturor supușilor săi era, cel puțin teoretic, absolută, la fel cum era și dreptul de stăpânire al acestuia față de toate pământurile țării, concesate spre stăpânire celorlalți din „*milă domnească*”. Acest lucru este cu atât mai evident cu cât orașele, și Botoșanii nu fac excepție, erau considerate proprietate domnească, fiind așezate dintru început pe loc domnesc²⁸. *Atribuția cvasi - generală a vornicilor de Botoșani era, așadar, aceea de a veghea la respectarea și apărarea intereselor domniei, acest lucru realizându-se prin executarea poruncilor domnești care li se adresează în mod direct.*

Fără îndoială că prezența vornicilor la Botoșani este strâns legată de curtea domnească existentă aici. Ridicată, probabil, de Ștefan cel Mare, odată cu biserica

Popăuților, ea va fi menționată sporadic²⁹ până prin secolul al XVIII-lea, când va fi lăsată în ruină. Ținând cont de existența indubitabilă a curții domnești la Botoșani, atestată atât de izvoare narrative, cât și de cele documentare, dar și de faptul că unele dintre atribuțiile vornicului de târg le reproduceau, la scară locală, pe cele ale marelui vornic, este sigur că între îndatoririle sale intra și aceea de a asigura apărarea militară a curții și de a pune la dispoziția domnului, când i se solicita, unul sau mai multe steaguri de oșteni. Probabil de pe la jumătatea secolului al XVII-lea, rosturile militare ale sale vor fi preluate de către căpitanul de ținut³⁰.

Dacă atribuțiile militare ale vornicului nu sunt clar atestate documentar, nu același lucru se întâmplă în cazul competențelor sale juridice, regăsite explicit în documentele vremii. S-a păstrat chiar un document, din 7 aprilie 1742, prin care Constantin Mavrocordat îl numește vornic de Botoșani pe Scărlatache, poruncindu-i acestuia „să caute odihna lăcuitorilor, pe obicei, atâta cu giudecăți, cât și din alte strâmbătăți, apărându-i”³¹. Deși modul de formulare este sintetic, el lasă să se întrevadă faptul că vornicul ținea scaun de judecată, în numele domnului, dator fiind la evitarea sau repararea nedreptăților. De asemenea, invocarea formulei „pe obicei” arată că dreptul de judecată al vornicului este mai vechi decât mențiunea sa documentară.

Cele mai multe dintre aceste judecăți, efectuate de vornicul de târg, au ca punct de dispută dreptul de stăpânire asupra pământului. Pe baza mărturiei de judecată a vornicului, domnul acorda titlul executor asupra pământului³². Din porunca expresă a domniei, alteori din proprie inițiativă, dar în ambele situații respectându-se, de fapt, o cutumă a vechiului drept românesc, vornicul efectua aceste judecăți în prezența oamenilor „buni și bătrâni și megieși dimprejur”³³.

În anumite situații, domnul îi delega vornicului de Botoșani atribuții care erau, de fapt, ale pârcălabului de ținut. La 18 noiembrie 1605, bunăoară, domnul Ieremia Movilă întărește mănăstirii Probota o moară pe Jijia, în hotarul satului Oniceni (ținutul Hârlău), dovedită a fi aparținut mănăstirii în urma cercetării efectuate, din poruncă domnească, de către Pătrașcu, vornicul de Botoșani³⁴. Altă dată, tot din

²⁹ La 24 noiembrie 1551, Ștefan Rareș scrie bistrițenilor „din cetatea noastră Botoșani”, dovadă a faptului că reședința domnească era fortificată (N. Iorga, *Documente românești din Arhivele Bistriței*, partea I, București, 1899 - 1900, p. L.); pe la 1600, Sigismund Báthory, împreună cu 300 de slujitori, erau ținuți sub supraveghere, de către Ieremia Movilă voievod, în „curtea domnească de la Botoșani” (Nicolae Costin, *Letopisețul Țării Moldovei de la zidirea lumii până la 1601*, București, 1942, p. 601).

³⁰ *Instituții feudale...*, p. 84.

³¹ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, ed. de Corneliu Istrati, vol. II, nr. 490. Proaspătul vornic al Botoșanilor e atenționat de domn că nu are voie să ia de la locuitori „clăci și angării”.

³² Așa procedează, la 31 august 1599, Ieremia Movilă, care, pe baza mărturiei lui Pătrașcu, vornicul de Botoșani, întărește unui oarecare Stratilat o parte de ocină din satul Brăești, acesta punând și ferie, care putea fi întoarsă doar cu plata a 50 de boi și a unui cal (*DIR.*, A, Moldova, veac XVI, vol. IV, p. 267).

³³ La 26 mai 1604, sătenii din Necșeni, fost în ocolul Botoșanilor, sunt în pricină, pentru o împresurare de hotar, cu fiii vornicului Albotă, judecata fiind efectuată, din porunca domniei, de către Pătrașcu, ureadnic de Botoșani; locuitorii Necșenilor „au rămas de toată legea, iar fiii lui Albotă vornic și-au pus ferie 12 zloți” (idem, veac XVII, vol. I, p. 157).

³⁴ *Ibidem*, p. 262.

Cele mai multe dintre aceste judecăți, efectuate de vornicul de târg, au ca punct de dispută dreptul de stăpânire asupra pământului. Pe baza mărturiei de judecată a vornicului, domnul acorda titlul executor asupra pământului³². Din porunca expresă a domniei, alteori din proprie inițiativă, dar în ambele situații respectându-se, de fapt, o cutumă a vechiului drept românesc, vornicul efectua aceste judecăți în prezența oamenilor „buni și bătrâni și megieși dimprejur”³³.

În anumite situații, domnul îi delega vornicului de Botoșani atribuții care erau, de fapt, ale pârcălabului de ținut. La 18 noiembrie 1605, bunăoară, domnul Ieremia Movilă întărește mănăstirii Probota o moară pe Jijia, în hotarul satului Oniceni (ținutul Hârlău), dovedită a fi aparținut mănăstirii în urma cercetării efectuate, din poruncă domnească, de către Pătrașcu, vornicul de Botoșani³⁴. Altă dată, tot din

arată că dreptul de judecată al vornicului este mai vechi decât mențiunea sa documentară.

Cele mai multe dintre aceste judecăți, efectuate de vornicul de târg, au ca punct de dispută dreptul de stăpânire asupra pământului. Pe baza mărturiei de judecată a vornicului, domnul acorda titlul executor asupra pământului³². Din porunca expresă a domniei, alteori din proprie inițiativă, dar în ambele situații respectându-se, de fapt, o cutumă a vechiului drept românesc, vornicul efectua aceste judecăți în prezența oamenilor „buni și bătrâni și megieși dimprejur”³³.

În anumite situații, domnul îi delega vornicului de Botoșani atribuții care erau, de fapt, ale pârcălabului de ținut. La 18 noiembrie 1605, bunăoară, domnul Ieremia Movilă întărește mănăstirii Probota o moară pe Jijia, în hotarul satului Oniceni (ținutul Hârlău), dovedită a fi aparținut mănăstirii în urma cercetării efectuate, din poruncă domnească, de către Pătrașcu, vornicul de Botoșani³⁴. Altă dată, tot din

arată că dreptul de judecată al vornicului este mai vechi decât mențiunea sa documentară.

Cele mai multe dintre aceste judecăți, efectuate de vornicul de târg, au ca punct de dispută dreptul de stăpânire asupra pământului. Pe baza mărturiei de judecată a vornicului, domnul acorda titlul executor asupra pământului³². Din porunca expresă a domniei, alteori din proprie inițiativă, dar în ambele situații respectându-se, de fapt, o cutumă a vechiului drept românesc, vornicul efectua aceste judecăți în prezența oamenilor „buni și bătrâni și megieși dimprejur”³³.

În anumite situații, domnul îi delega vornicului de Botoșani atribuții care erau, de fapt, ale pârcălabului de ținut. La 18 noiembrie 1605, bunăoară, domnul Ieremia Movilă întărește mănăstirii Probota o moară pe Jijia, în hotarul satului Oniceni (ținutul Hârlău), dovedită a fi aparținut mănăstirii în urma cercetării efectuate, din poruncă domnească, de către Pătrașcu, vornicul de Botoșani³⁴. Altă dată, tot din

arată că dreptul de judecată al vornicului este mai vechi decât mențiunea sa documentară.

însărcinare domnească, vornicul de Botoșani cercetează o pricină între locuitori din satele Antălești și Calna (ambele în ținutul Suceava)³⁵.

La 30 august <1636>, Constantin Ciogolea, vornicul de Botoșani, era chemat să judece în pricina dintre Onciul Iurașcovici și alții pentru o bucată de hotar din satul Șendriceni, fost în ocolul târgului Dorohoi dar parte a ținutului Hârlău³⁶. Pe baza acestei judecăți, domnul Vasile Lupu poruncește vornicului de Botoșani stălpirea aceluși loc din hotar atribuit lui Onciul Iurașcovici. Multe din judecățile vornicului presupuneau confirmarea sau delimitarea unor hotare. Cum aceste hotărnicii erau destul de numeroase, o bună parte din timp vornicii și-o petreceau în satele din ocol sau din ținut, dând chiar acte de mărturie de la fața locului³⁷, pe care uneori își puneau propriile peceti³⁸.

Deși prezența printre martori a șoltuzului, a târgoveților buni și bătrâni, ar fi trebuit să fie suficientă pentru a confirma legalitatea actului încheiat, în multe zapise de mărturie primul dintre martori este citat chiar vornicul, semn al dependenței juridice a târgului față de autoritatea domnească³⁹. În ciuda unor opinii mai vechi, conform cărora reprezentanții domniei nu se amestecau în rezolvarea litigiilor dintre orășeni⁴⁰, unele documente arată că, în fapt, și din acest punct de vedere, orașele se subordonau nemijlocit puterii centrale. La 5 august 1670, Gheorghiță și Dumitrașcu, vornici de Botoșani, iau mărturie de la târgoveții români și evrei pentru un loc de casă din târg, aflat în dispută între doi orășeni⁴¹.

Pe măsură ce criza puterii centrale se accentuează și se amplifică dependența Țării Moldovei față de turcii otomani, culminând cu regimul fanariot, nevoile financiare ale domniei vor prevala asupra ideii de autonomie urbană a Botoșanilor. Astfel, la 10 mai 1740, Grigore al II-lea Ghica voievod îi însărcinează pe vornicii de Botoșani cu strângerea venitului dughenelor de la cele două iarmaroace mari, de Sf. Ilie și Sântămăria Mică, din marginea târgului, venit hărăzit celor patru biserici domnești din Botoșani⁴².

³⁵ La 28 decembrie 1638, Vasile Lupu voievod îi poruncește lui Toderașcu Șoldan, vornic de Botoșani, să cerceteze pricina dintre Toma din Antălești și Deleu din Spătărești, ținutul Sucevei; *DRH*, A, Moldova, vol. XXIV (1637 -1638), întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, București, 1998, pp. 488 - 489.

³⁶ *DRH*, A, Moldova, vol. XXIII (1635 - 1636), întocmit de Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1996, p. 550.

³⁷ O asemenea carte de mărturie este dată din Brăești, la 22 august <1610> de către Gheorghe și Toma, vornici de Botoșani, printre martori figurând șoltuzul și pârgarii Botoșanilor (*DIR.*, A, Moldova, veac XVII, vol. II, p. 333).

³⁸ *Ibidem*, p. 251; actul e scris la Botoșani și pe el apare pecetea târgului, alături de alte trei peceti aplicate, ale celor doi vornici și a diacului, Nechitean.

³⁹ *DIR.*, A, Moldova, veac XVII, vol. III, p. 219.

⁴⁰ P.P. Panaitescu, „Comunele medievale...”, p. 131.

⁴¹ ASB, Fond Mănăstirea Cetățuia, XVII/6; doar sigiliul târgului, închipuind o pasăre, mai face referire, indirectă, la relativa autonomie a orășenilor.

⁴² *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. III, nr. 1525. Vornicii de Botoșani trebuiau să dea acest venit unui negustor mai de frunte din târg, pentru a se cumpăra cărți, „lumi” (*lumânări*, *n.D.B.*), untdelemn, tămâie, restul banilor urmând a se împărți celor patru biserici; târgoveților din Botoșani le revenea venitul de la celelalte două iarmaroace mari din târg, la Vinerea Mare și la Sf. Teodor.

revenea venitul de la celelalte două iarmaroace mari din târg, la Vinerea Mare și la Sf. Teodor.
untdelemn, tămâie, restul banilor urmând a se împărți celor patru biserici; târgoveților din Botoșani le venit unui negustor mai de frunte din târg, pentru a se cumpăra cărți, „lumi” (*lumânări*, *n.D.B.*),
⁴² *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. III, nr. 1525. Vornicii de Botoșani trebuiau să dea acest indirectă, la relativa autonomie a orășenilor.

⁴¹ ASB, Fond Mănăstirea Cetățuia, XVII/6; doar sigiliul târgului, închipuind o pasăre, mai face referire, aplicate, ale celor doi vornici și a diacului, Nechitean.

⁴⁰ P.P. Panaitescu, „Comunele medievale...”, p. 131.
³⁹ *DIR.*, A, Moldova, veac XVII, vol. III, p. 219.

³⁸ *Ibidem*, p. 251; actul e scris la Botoșani și pe el apare pecetea târgului, alături de alte trei peceti XVII, vol. II, p. 333).

vornici de Botoșani, printre martori figurând șoltuzul și pârgarii Botoșanilor (*DIR.*, A, Moldova, veac
³⁷ O asemenea carte de mărturie este dată din Brăești, la 22 august <1610> de către Gheorghe și Toma, Ignat și Dumitru Agache, București, 1996, p. 550.

³⁶ *DRH*, A, Moldova, vol. XXIII (1635 - 1636), întocmit de Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta 489.

Moldova, vol. XXIV (1637 -1638), întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, București, 1998, pp. 488 - să cerceteze pricina dintre Toma din Antălești și Deleu din Spătărești, ținutul Sucevei; *DRH*, A, A, Moldova, vol. XXIV (1637 -1638), întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, București, 1998, pp. 488 -

³⁵ La 28 decembrie 1638, Vasile Lupu voievod îi poruncește lui Toderașcu Șoldan, vornic de Botoșani, să cerceteze pricina dintre Toma din Antălești și Deleu din Spătărești, ținutul Sucevei; *DRH*, A, Moldova, vol. XXIV (1637 -1638), întocmit de C. Cihodaru și I. Caproșu, București, 1998, pp. 488 -

din Botoșani⁴².
Sântămăria Mică, din marginea târgului, venit hărăzit celor patru biserici domnești strângerea venitului dughenelor de la cele două iarmaroace mari, de Sf. Ilie și mai 1740, Grigore al II-lea Ghica voievod îi însărcinează pe vornicii de Botoșani cu ale domniei vor prevala asupra ideii de autonomie urbană a Botoșanilor. Astfel, la 10 Moldova față de turcii otomani, culminând cu regimul fanariot, nevoile financiare Pe măsură ce criza puterii centrale se accentuează și se amplifică dependența Țării casă din târg, aflat în dispută între doi orășeni⁴¹.

vornici de Botoșani, iau mărturie de la târgoveții români și evrei pentru un loc de subordonau nemijlocit puterii centrale. La 5 august 1670, Gheorghiță și Dumitrașcu, orășeni⁴⁰, unele documente arată că, în fapt, și din acest punct de vedere, orașele se conform cărora reprezentanții domniei nu se amestecau în rezolvarea litigiilor dintre juridice a târgului față de autoritatea domnească³⁹. În ciuda unor opinii mai vechi, de mărturie primul dintre martori este citat chiar vornicul, semn al dependenței trebuit să fie suficientă pentru a confirma legalitatea actului încheiat, în multe zapise

Deși prezența printre martori a șoltuzului, a târgoveților buni și bătrâni, ar fi puneau propriile peceti³⁸.

sau din ținut, dând chiar acte de mărturie de la fața locului³⁷, pe care uneori își destul de numeroase, o bună parte din timp vornicii și-o petreceau în satele din ocol presupuneau confirmarea sau delimitarea unor hotare. Cum aceste hotărnicii erau aceluși loc din hotar atribuit lui Onciul Iurașcovici. Multe din judecățile vornicului acestei judecăți, domnul Vasile Lupu poruncește vornicului de Botoșani stălpirea Șendriceni, fost în ocolul târgului Dorohoi dar parte a ținutului Hârlău³⁶. Pe baza judece în pricina dintre Onciul Iurașcovici și alții pentru o bucată de hotar din satul La 30 august <1636>, Constantin Ciogolea, vornicul de Botoșani, era chemat să satele Antălești și Calna (ambele în ținutul Suceava)³⁵.

însărcinare domnească, vornicul de Botoșani cercetează o pricină între locuitori din

Accentuarea nevoilor financiare ale domniei, dar și sporirea populației urbane și amplificarea activităților economice ale acesteia, fac vatra târgului neîndestulătoare, în condițiile în care, în schimbul unor sume de bani, domnii vor concede târgoveților, români, evrei sau armeni, locuri din târg pentru case, dughene, băcănii, mesernițe etc. Așa se face că la 3 mai 1742, domnul Constantin Mavrocordat scria vornicilor de Botoșani, cerându-le să dea curs plângerii târgoveților români și evrei, astfel încât Târgul Făinii să rămână în continuare în deal, „*lângă cimitirul Bisericii Albe*”⁴³. Prin mijlocirea vornicilor de Botoșani, domnii veghează la apărarea intereselor supușilor săi târgoveți, de obicei negustori de frunte, față de nedreptățile de care au parte prin alte părți, sau chiar în târg, din partea străinilor. Unul dintre acești negustori este armeanul Avan Baronce, care făcea comerț cu Bistrița și pentru care, la 25 ianuarie 1706, vornicii de Botoșani intervin pe lângă dregătorii Bistriței, rugându-i să vegheze ca negustorul să-și primească banii de la datornicii săi de acolo⁴⁴.

Tot din însărcinare domnească, vornicii de Botoșani interveneau inclusiv în afaceri private. La moartea negustorului Pană, domnul Constantin Mavrocordat poruncește celor doi vornici ai târgului, armașul Dinu Cantacuzino și Antohie Caragea, să contabilizeze averea lui Pană, care împrumutase o sumă de bani de la vel logofătul Sandu Sturza și acum, murind Pană, datornicii săi puteau lua banii ce-i mai rămăseseră⁴⁵. Tot vornicului de Botoșani i se solicită, în ianuarie 1742, să intervină în disputa dintre Iațco, „*jidov de Botoșani*”⁴⁶ și Minidicto, nemesnicul de la mănăstirea Sucevița, pentru o casă de orândă din Ibănești, ținutul Dorohoiului. Altă dată, vornicilor de Botoșani li se poruncește să-l apere pe Stihie (probabil unul dintre numeroșii membri ai familiei botoșănene Stihii, *n.D.B.*), din târg, acuzat de un turc din Hotin că și-ar fi însușit trei dintre oile acestuia. În replică, Stihie arată că acele oi le-a cumpărat de la Necula, negustor sârb din Botoșani⁴⁷. Tot Constantin Mavrocordat trimite, la 13 martie 1742, o carte către starostele de Cernăuți și vornicul de Botoșani, poruncindu-le să vegheze ca locuitorii armeni din târgurile moldovenești, ce desfășoară negoț cu boi în Polonia, să apeleze, în cazul unor conflicte cu polonii, la „*giudecata marginii*”⁴⁸. Este de remarcat intensă activitate comercială pe care negustori din Botoșani, români, armeni, sârbi sau greci, o desfășurau atât în interiorul, cât și în afara granițelor țării.

⁴³ *Ibidem*, vol. II, nr. 514. Domnul mai poruncește ca maidanul unde are loc Târgul Făinii, fiind loc domnesc, să nu fie ocupat de case și dughene, ci „*să rămână loc slobod, să poată intra carele*”.

⁴⁴ N. Iorga, *Documente românești din Arhivele Bistriței*, partea a II-a, p. 100.

⁴⁵ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 209. Negustorul, grec de origine, avea relații cămătărești tocmai în localitatea Tismenicză, din Polonia (cf. I. Caproșu, *O istorie a Moldovei prin relațiile de credit. Până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Iași, 1989, p. 129). Se pare că acest negustor a căzut în mrejele propriei sale îndeletniciri, luând, la rândul-i bani cu împrumut, pentru că printre creditorii săi figurează și evrei.

⁴⁶ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 121.

⁴⁷ *Ibidem*, nr. 357. Același Necula devenise, la 6 februarie 1742, proprietarul satului Popăuți, din ocolul târgului, cumpărând de la Constantin Costin Neniul, biv vel paharnic (N. Iorga, *St. și doc.*, vol. V, p. 238).

⁴⁸ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 438.

⁴³ *Ibidem*, vol. II, nr. 514. Domnul mai poruncește ca maidanul unde are loc Târgul Făinii, fiind loc domnesc, să nu fie ocupat de case și dughene, ci „*să rămână loc slobod, să poată intra carele*”.

⁴⁴ N. Iorga, *Documente românești din Arhivele Bistriței*, partea a II-a, p. 100.

⁴⁵ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 209. Negustorul, grec de origine, avea relații cămătărești tocmai în localitatea Tismenicză, din Polonia (cf. I. Caproșu, *O istorie a Moldovei prin relațiile de credit. Până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Iași, 1989, p. 129). Se pare că acest negustor a căzut în mrejele propriei sale îndeletniciri, luând, la rândul-i bani cu împrumut, pentru că printre creditorii săi figurează și evrei.

⁴⁶ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 121.

⁴⁷ *Ibidem*, nr. 357. Același Necula devenise, la 6 februarie 1742, proprietarul satului Popăuți, din ocolul târgului, cumpărând de la Constantin Costin Neniul, biv vel paharnic (N. Iorga, *St. și doc.*, vol. V, p. 238).

⁴⁸ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 438.

desfășurau atât în interiorul, cât și în afara granițelor țării. comercială pe care negustori din Botoșani, români, armeni, sârbi sau greci, o desfășurau atât în interiorul, cât și în afara granițelor țării. conflicte cu polonii, la „*giudecata marginii*”⁴⁸. Este de remarcat intensă activitate moldovenești, ce desfășoară negoț cu boi în Polonia, să apeleze, în cazul unor vornicilor de Botoșani, poruncindu-le să vegheze ca locuitorii armeni din târgurile Mavrocordat trimite, la 13 martie 1742, o carte către starostele de Cernăuți și le-a cumpărat de la Necula, negustor sârb din Botoșani⁴⁷. Tot Constantin din Hotin că și-ar fi însușit trei dintre oile acestuia. În replică, Stihie arată că acele oi numeroșii membri ai familiei botoșănene Stihii, *n.D.B.*), din târg, acuzat de un turc vornicilor de Botoșani li se poruncește să-l apere pe Stihie (probabil unul dintre Sucevița, pentru o casă de orândă din Ibănești, ținutul Dorohoiului. Altă dată, disputa dintre Iațco, „*jidov de Botoșani*”⁴⁶ și Minidicto, nemesnicul de la mănăstirea rămăseseră⁴⁵. Tot vornicului de Botoșani i se solicită, în ianuarie 1742, să intervină în logofătul Sandu Sturza și acum, murind Pană, datornicii săi puteau lua banii ce-i mai Caragea, să contabilizeze averea lui Pană, care împrumutase o sumă de bani de la vel poruncește celor doi vornici ai târgului, armașul Dinu Cantacuzino și Antohie afaceri private. La moartea negustorului Pană, domnul Constantin Mavrocordat Tot din însărcinare domnească, vornicii de Botoșani interveneau inclusiv în ca negustorul să-și primească banii de la datornicii săi de acolo⁴⁴.

1706, vornicii de Botoșani intervin pe lângă dregătorii Bistriței, rugându-i să vegheze armeanul Avan Baronce, care făcea comerț cu Bistrița și pentru care, la 25 ianuarie alte părți, sau chiar în târg, din partea străinilor. Unul dintre acești negustori este săi târgoveți, de obicei negustori de frunte, față de nedreptățile de care au parte prin mijlocirea vornicilor de Botoșani, domnii veghează la apărarea intereselor supușilor Târgul Făinii să rămână în continuare în deal, „*lângă cimitirul Bisericii Albe*”⁴³. Prin Botoșani, cerându-le să dea curs plângerii târgoveților români și evrei, astfel încât Așa se face că la 3 mai 1742, domnul Constantin Mavrocordat scria vornicilor de români, evrei sau armeni, locuri din târg pentru case, dughene, băcănii, mesernițe etc. în condițiile în care, în schimbul unor sume de bani, domnii vor concede târgoveților, amplificarea activităților economice ale acesteia, fac vatra târgului neîndestulătoare, și

De multe ori negustorii, ori bunurile lor, erau ținta unor atacuri tâlhărești, cum este cel căruia i-au căzut victime Andronache „*cupeț ot Botoșani*”⁴⁹ și Neculai Apătrăuții, din satul de ocol Ruși, amândurora furându-li-se câte un cal. Unul dintre tâlhari și-a găsit adăpost tocmai la Pipirig - Neamț, în casele a doi localnici, fapt pentru care aceștia au fost nevoiți să întoarcă paguba păgubașilor. Odată cu prinderea hoților, aceștia sunt aduși, de către un om domnesc, înaintea lui Vasile Macri, vornicul de Botoșani, care ia de la dâșii paguba și-o dă celor doi locuitori din Pipirig.

Pentru a opri numeroasele abuzuri ale turcilor, cărora le cădeau victime locuitorii din Suceava, Orhei, Soroca, Dorohoi, Cernăuți și Botoșani, Constantin Mavrocordat voievod scrie, la 19 octombrie 1742, starostelui de Cernăuți, poruncindu-i să facă liste cu toți turcii care au provocat aceste necazuri, una dintre ele urmând să o dea ceaușului împărătesc, iar alta s-o trimită la domnie⁵⁰. Șase zile mai târziu, domnul dă carte lui Ali, ceaușul împărătesc, să meargă la vornicul de Botoșani și la celelalte orașe pentru a-i pedepsi pe turcii ce apar pe aceste liste⁵¹. Știrbirea autonomiei țării, aflată sub chingile regimului fanariot, dorința de a-și păstra tronul și viața l-au împiedicat pe Constantin Mavrocordat să acționeze la fel ca alți domni ai Moldovei în secolele anterioare, supunându-i pe acești turci pravilelor țării și judecării lor conform obiceiului pământului⁵².

Vornicul de Botoșani era dator, în egală măsură, să păzească respectarea legilor țării, în cuprinsul târgului și al ocolului, atunci când la mijloc erau interesele locuitorilor din alte părți. În urma jalbei lui Constantin Broșteanu, din Suceava, pentru doi vecini ai săi fugiți la Mândrești, în ocolul Botoșanilor, domnul îi poruncește lui Vasile Macri, vornicul, că dacă se dovedește că aceștia doi sunt vecini fugiți să fie luați în cheazășie la Mândrești, până ce Divanul va hotărî soarta lor⁵³. Tot într-un sat din ocolul târgului, Berehovești (actualul sat Brehuiești, n.D.B.), oamenii și-au clădit casele pe moșia mănăstirii Slatina, pe locul de fânaț și de țarină al acesteia. Domnul poruncește vornicilor de Botoșani să mute oamenii „*la siliștea satului, după obicei*”⁵⁴.

Printre faptele de natură penală cercetate de vornicii de Botoșani se număra și moartea de om petrecută în târg sau în ocolul acestuia, dregătorii trebuind să trimită veste domnului ori de câte ori se întâmpla un asemenea lucru, neavând ei înșiși dreptul de a judeca. Cum vornicii târgului nu l-au înștiințat pe Constantin Mavrocordat de faptul că în ocolul Botoșanilor, la mijlocul Tăieturii, fuseseră descoperite cadavrele a doi evrei și un rus, înjunghiați, deși aveau habar de această faptă, domnul le scrie, la 11 noiembrie 1741, pentru a-i mustra⁵⁵. Cum, se pare, tăinuirea acestui gen de fapte nu era un caz singular din partea dregătorilor săi, Constantin Mavrocordat scrie o carte și către starostele de Cernăuți și vel căpitanul

Printre faptele de natură penală cercetate de vornicii de Botoșani se număra și moartea de om petrecută în târg sau în ocolul acestuia, dregătorii trebuind să trimită veste domnului ori de câte ori se întâmpla un asemenea lucru, neavând ei înșiși dreptul de a judeca. Cum vornicii târgului nu l-au înștiințat pe Constantin Mavrocordat de faptul că în ocolul Botoșanilor, la mijlocul Tăieturii, fuseseră descoperite cadavrele a doi evrei și un rus, înjunghiați, deși aveau habar de această faptă, domnul le scrie, la 11 noiembrie 1741, pentru a-i mustra⁵⁵. Cum, se pare, tăinuirea acestui gen de fapte nu era un caz singular din partea dregătorilor săi, Constantin Mavrocordat scrie o carte și către starostele de Cernăuți și vel căpitanul

Printre faptele de natură penală cercetate de vornicii de Botoșani se număra și moartea de om petrecută în târg sau în ocolul acestuia, dregătorii trebuind să trimită veste domnului ori de câte ori se întâmpla un asemenea lucru, neavând ei înșiși dreptul de a judeca. Cum vornicii târgului nu l-au înștiințat pe Constantin Mavrocordat de faptul că în ocolul Botoșanilor, la mijlocul Tăieturii, fuseseră descoperite cadavrele a doi evrei și un rus, înjunghiați, deși aveau habar de această faptă, domnul le scrie, la 11 noiembrie 1741, pentru a-i mustra⁵⁵. Cum, se pare, tăinuirea acestui gen de fapte nu era un caz singular din partea dregătorilor săi, Constantin Mavrocordat scrie o carte și către starostele de Cernăuți și vel căpitanul

De multe ori negustorii, ori bunurile lor, erau ținta unor atacuri tâlhărești, cum este cel căruia i-au căzut victime Andronache „*cupeț ot Botoșani*”⁴⁹ și Neculai Apătrăuții, din satul de ocol Ruși, amândurora furându-li-se câte un cal. Unul dintre tâlhari și-a găsit adăpost tocmai la Pipirig - Neamț, în casele a doi localnici, fapt pentru care aceștia au fost nevoiți să întoarcă paguba păgubașilor. Odată cu prinderea hoților, aceștia sunt aduși, de către un om domnesc, înaintea lui Vasile Macri, vornicul de Botoșani, care ia de la dâșii paguba și-o dă celor doi locuitori din Pipirig.

Pentru a opri numeroasele abuzuri ale turcilor, cărora le cădeau victime locuitorii din Suceava, Orhei, Soroca, Dorohoi, Cernăuți și Botoșani, Constantin Mavrocordat voievod scrie, la 19 octombrie 1742, starostelui de Cernăuți, poruncindu-i să facă liste cu toți turcii care au provocat aceste necazuri, una dintre ele urmând să o dea ceaușului împărătesc, iar alta s-o trimită la domnie⁵⁰. Șase zile mai târziu, domnul dă carte lui Ali, ceaușul împărătesc, să meargă la vornicul de Botoșani și la celelalte orașe pentru a-i pedepsi pe turcii ce apar pe aceste liste⁵¹. Știrbirea autonomiei țării, aflată sub chingile regimului fanariot, dorința de a-și păstra tronul și viața l-au împiedicat pe Constantin Mavrocordat să acționeze la fel ca alți domni ai Moldovei în secolele anterioare, supunându-i pe acești turci pravilelor țării și judecării lor conform obiceiului pământului⁵².

⁴⁹ *Ibidem*, nr. 730 și 1203.

⁵⁰ *Ibidem*, vol. III, nr. 1635.

⁵¹ *Ibidem*, nr. 1648.

⁵² Pentru aceasta vezi Alexandru I. Gonța, *Orașul moldovenesc...*, p. 166.

⁵³ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 941.

⁵⁴ *Ibidem*, nr. 433.

⁵⁵ *Ibidem*, nr. 213.

⁴⁹ *Ibidem*, nr. 730 și 1203.
⁵⁰ *Ibidem*, vol. III, nr. 1635.
⁵¹ *Ibidem*, nr. 1648.
⁵² Pentru aceasta vezi Alexandru I. Gonța, *Orașul moldovenesc...*, p. 166.
⁵³ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 941.
⁵⁴ *Ibidem*, nr. 433.
⁵⁵ *Ibidem*, nr. 213.

de Coțmani, certându-i că de când ocupă acele dregătorii n-au trimis la domnie nici unul din tâlharii pe care i-au prins. Domnul le poruncește ca după ce vor lua gloaba de la acei tâlhari să-i trimită la temniță la domnie, scriind și faptele săvârșite de ei. O carte asemănătoare este trimisă și vornicilor de Botoșani, Dinu <Cantacuzino> biv vel armaș și Antohe Caragea⁵⁶.

Vornicii târgului strâneau veniturile cuvenite domniei din satele de ocol și tot ei centralizau, cel mai probabil, contribuțiile în muncă, produse și bani ale târgoveților, colaborând, desigur, în târg, cu șoltuzul și pârgarii, în calitatea acestora de reprezentanți ai comunității locale, dar și cu vătămanii satelor și micii dregători domnești ce mergeau pe acolo: globnici, pripășari, osluhari, pererubți, bezmenari, armași și aprozi de târg, olăcari, conăcari, cepari, dijmari, cupari, ilișari, joldunari etc. La 12 noiembrie 1629, Alexandru Coconul voievod, fiul fostului domn Radu Mihnea, poruncește dregătorilor din Botoșani, șoltuzului și pârgarului și tuturor slujitorilor din ocolul acestui târg, să lase în pace satul Teișori, al mănăstirii Galata, „*de podvoadă, dăjdii, cai de olac și de toate dările, plătind numai dajdia împărătească*”⁵⁷. Acest sat fusese dăruit mănăstirii Galata de către Petru Șchiopul voievod cel care, prin daniile sale, va micșora substanțial ocolul târgului. La 19 septembrie 1584, Maria, doamna lui Petru Șchiopul, se îngrijea ca satul mănăstirii să dea doar dabilele domnești, „*iar pentru alte munci sau angării nimeni dintre slugile domnești sau dintre slugile domniei mele să nu aibă a-i învălui cu nimic*”⁵⁸. Ureadnicului de Botoșani i se poruncește să lase în pace acel sat. Ceva mai târziu, la 4 noiembrie 1595, Ieremia Movilă întărea și el acest sat mănăstirii Galata, poruncind ca „*slugile noastre, vornicii doamnei și ureadnicii de Botoșani să nu aibă a intra acolo, nici a globi și nici a se amesteca, ci dabila ce va fi acelu sat mai sus scris, să-și dea el dabilele după înscrierea cu ocolul*”⁵⁹. Prin acest nume generic, de dabile, trebuie să înțelegem toate dările și contribuțiile, de orice natură, cu care erau datori locuitorii din satele de ocol față de domnie și de strângerea cărora se ocupau vornicii și slujitorii domnești din subordine⁶⁰.

În general, domnul îi numea pe vornicii Botoșanilor dintre boierii pământeni (situație valabilă, cu precădere, pentru secolele XVI - XVII) de frunte din ținut sau din țară și cei mai mulți dintre ei făcuseră deja dovada credinței lor, în calitate de mari dregători, membri ai sfatului domnesc, sau vor primi dregătorii mai însemnate după perioada în care fuseseră vornicii târgului.

Unii dintre acești vornici se înrudeau, chiar, cu domnul sau doamna Țării și numirea lor în această funcție trebuie să fi fost tocmai consecința unei asemenea înrudiri. Mai mult, membri ai aceleiași familii vor ajunge să ocupe această dregătorie, după cum legăturile de rudenie generate de alianțele matrimoniale dintre marile familii boierești vor face, la un moment dat, ca vornicia de Botoșani să devină o „*afacere*” de familie.

⁵⁶ *Ibidem*, nr.233.

⁵⁷ ASB, Fond Mănăstirea Galata, VI/18.

⁵⁸ P. Mihail, „*Documente inedite moldovenești*”, în *Studii*, XVII, 1964, pp. 346 - 347.

⁵⁹ *DIR.*, A, Moldova, veac XVI, vol. IV, p. 131, nr. 168.

⁶⁰ Alexandru I. Gonța, *op. cit.*, pp. 164 - 165.

⁵⁶ Alexandru I. Gonța, *op. cit.*, pp. 164 - 165.
⁵⁹ *DIR.*, A, Moldova, veac XVI, vol. IV, p. 131, nr. 168.
⁵⁸ P. Mihail, „*Documente inedite moldovenești*”, în *Studii*, XVII, 1964, pp. 346 - 347.
⁵⁷ ASB, Fond Mănăstirea Galata, VI/18.
⁵⁶ *Ibidem*, nr.233.

o „*afacere*” de familie.
 marile familii boierești vor face, la un moment dat, ca vornicia de Botoșani să devină dregătorie, după cum legăturile de rudenie generate de alianțele matrimoniale dintre înrudiți. Mai mult, membri ai aceleiași familii vor ajunge să ocupe această numirea lor în această funcție trebuie să fi fost tocmai consecința unei asemenea Unii dintre acești vornici se înrudeau, chiar, cu domnul sau doamna Țării și după perioada în care fuseseră vornicii târgului.

mari dregători, membri ai sfatului domnesc, sau vor primi dregătorii mai însemnate din țară și cei mai mulți dintre ei făcuseră deja dovada credinței lor, în calitate de (situație valabilă, cu precădere, pentru secolele XVI - XVII) de frunte din ținut sau slujitorii domnești din subordine⁶⁰.

din satele de ocol față de domnie și de strângerea cărora se ocupau vornicii și să înțelegem toate dările și contribuțiile, de orice natură, cu care erau datori locuitorii el dabilele după înscrierea cu ocolul”⁵⁹. Prin acest nume generic, de dabile, trebuie nici a globi și nici a se amesteca, ci dabila ce va fi acelu sat mai sus scris, să-și dea „*slugile noastre, vornicii doamnei și ureadnicii de Botoșani să nu aibă a intra acolo, noiembrie 1595, Ieremia Movilă întărea și el acest sat mănăstirii Galata, poruncind ca Ureadnicului de Botoșani i se poruncește să lase în pace acel sat. Ceva mai târziu, la 4 domnești sau dintre slugile domniei mele să nu aibă a-i învălui cu nimic*”⁵⁸. dea doar dabilele domnești, „*iar pentru alte munci sau angării nimeni dintre slugile septembrie 1584, Maria, doamna lui Petru Șchiopul, se îngrijea ca satul mănăstirii să voievod cel care, prin daniile sale, va micșora substanțial ocolul târgului. La 19 împărătească*”⁵⁷. Acest sat fusese dăruit mănăstirii Galata de către Petru Șchiopul „*de podvoadă, dăjdii, cai de olac și de toate dările, plătind numai dajdia slujitorilor din ocolul acestui târg, să lase în pace satul Teișori, al mănăstirii Galata, Mihnea, poruncește dregătorilor din Botoșani, șoltuzului și pârgarului și tuturor armași și aprozi de târg, olăcari, conăcari, cepari, dijmari, cupari, ilișari, joldunari domnești ce mergeau pe acolo: globnici, pripășari, osluhari, pererubți, bezmenari, reprezentanți ai comunității locale, dar și cu vătămanii satelor și micii dregători colaborând, desigur, în târg, cu șoltuzul și pârgarii, în calitatea acestora de centralizau, cel mai probabil, contribuțiile în muncă, produse și bani ale târgoveților, Vornicii târgului strâneau veniturile cuvenite domniei din satele de ocol și tot ei vel armaș și Antohe Caragea*”⁵⁶.

carte asemănătoare este trimisă și vornicilor de Botoșani, Dinu <Cantacuzino> biv de la acei tâlhari să-i trimită la temniță la domnie, scriind și faptele săvârșite de ei. O unul din tâlharii pe care i-au prins. Domnul le poruncește ca după ce vor lua gloaba de Coțmani, certându-i că de când ocupă acele dregătorii n-au trimis la domnie nici

Astfel, Vasile Talpă, primul vornic de Botoșani menționat documentar era, după mama sa (fiica popii Ion Bantăș din Brăești) strănepotul marelui boier din timpul lui Alexandru cel Bun, Boris al lui Brae⁶¹. Prin două din nepoatele lor de la frate, Tâlpeștii se vor înrudi cu frații Brăescu din secolul al XVII-lea și, prin ei, cu stirpea Alboteștilor, dar și familia de mari boieri Jora⁶²; membri ai acestor neamuri boierești vor fi, la intervale diferite de timp, vornici de Botoșani. Un urmaș cu același nume, al lui Vasile Talpă, va fi menționat, în câteva rânduri, ca vornic sau fost vornic de Botoșani⁶³.

Pătrașcu Șoldan, alt vornic al Botoșanilor, era fiul marelui boier din secolul al XVI-lea, Nădăbaico Drăghici, iar Elisabeta, doamna Ieremiei Movilă, îi era nepoată de la soție⁶⁴. Un fiu al său, Toderășcu Șoldan va fi, la rândul-i, vornic de Botoșani⁶⁵.

Constantin Ciogolea, menționat între 1636 - 1637 ca vornic de Botoșani se înrudea, după mamă, cu Dumitru Buhuș și, implicit, cu familia Movileștilor. A fost, în mai multe rânduri, dregător la curtea lui Vasile Lupu, fiind ucis de acesta pentru hicleie⁶⁶. Vornici de Botoșani au fost și trei membri din prolifică familie a Brăeștilor: frații Ștefan și Gavril Brăescu și fiul ultimului, Solomon, înrudiți matrimonial cu cele mai de seamă case boierești din Moldova.

Un alt vornic al Botoșanilor, Toderășcu Jora, este protagonistul unei întâmplări savuroase, descrisă de cronicarul Neculce. Izbucnind, în 1662, războiul dintre austrieci și turci, domnilor muntean și moldovean, Grigore I Ghica, respectiv Eustratie Dabija, li se poruncește, de către sultan, să lupte alături de armata acestuia. Cum turcii sunt învinși, domnul Țării Românești - temându-se pentru viața sa - a venit în Moldova, cu gândul de a se refugia în Polonia (1663). Cărmărașul său, Iștoc, având la sine doi desagi cu galbeni, s-a rătăcit într-o dimineată în preajma Botoșanilor, fiind găsit de oamenii vornicului Jora. Acesta îl trimite, cu tot cu bani, la Dabija voievod, „*numai pân'a-l trimite au dispecetluit banii Jora ș-au luat câțiva galbeni ș-au dat samă către Dabija voievod că așa dispecetluit i-au găsit*”⁶⁷. Acest Toderășcu era văr primar cu un alt vornic al Botoșanilor, Constantin Jora, frate cu doamna Dafina, soția lui Eustratie Dabija și căsătorit cu Tudosca, nepoata doamnei Smaranda Ghica⁶⁸.

Venind Nicolae Mavrocordat în a doua sa domnie în Moldova (1714 - 1716) și fiind Macsut postelnicul închis de turci, la Varna, încă din 1712, alături de Lupu Costachi și Antiohie Jora, domnul intervine pentru eliberarea acestuia pe care, nemaivând mari dregătorii disponibile, îl face vornic de Botoșani⁶⁹.

⁶¹ DIR., A, Moldova, veac XVII, vol. I, p. 198.

⁶² N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători...*, pp. 353-354 și p. 451.

⁶³ Vezi Anexa Vornicii (ureadnicii) de Botoșani.

⁶⁴ Vezi Anexa Vornicii (ureadnicii) de Botoșani.

⁶⁵ Vezi Anexa Vornicii (ureadnicii) de Botoșani.

⁶⁶ Miron Costin, *Opere*, ed. P.P. Panaitescu, București, 1958, pp. 136-137; vezi și N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 375.

⁶⁷ Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, pp. 200 - 201.

⁶⁸ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 412.

⁶⁹ *Cronica Ghiculeștilor*, edit. îngrijită de Nestor Camariano și Ariadna Camariano - Cioran, EARSR, București, 1965, p. 147.

București, 1965, p. 147.

⁶⁹ *Cronica Ghiculeștilor*, edit. îngrijită de Nestor Camariano și Ariadna Camariano - Cioran, EARSR,

⁶⁸ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 412.

⁶⁷ Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, pp. 200 - 201.

⁶⁶ p. 375.

⁶⁶ Miron Costin, *Opere*, ed. P.P. Panaitescu, București, 1958, pp. 136-137; vezi și N. Stoicescu, *op. cit.*,

⁶⁵ Vezi Anexa Vornicii (ureadnicii) de Botoșani.

⁶⁴ Vezi Anexa Vornicii (ureadnicii) de Botoșani.

⁶³ Vezi Anexa Vornicii (ureadnicii) de Botoșani.

⁶² N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători...*, pp. 353-354 și p. 451.

⁶¹ DIR., A, Moldova, veac XVII, vol. I, p. 198.

nemaivând mari dregătorii disponibile, îl face vornic de Botoșani⁶⁹.

Costachi și Antiohie Jora, domnul intervine pentru eliberarea acestuia pe care, fiind Macsut postelnicul închis de turci, la Varna, încă din 1712, alături de Lupu Venind Nicolae Mavrocordat în a doua sa domnie în Moldova (1714 - 1716) și

Smaranda Ghica⁶⁸.

doamna Dafina, soția lui Eustratie Dabija și căsătorit cu Tudosca, nepoata doamnei Toderășcu era văr primar cu un alt vornic al Botoșanilor, Constantin Jora, frate cu *galbeni ș-au dat samă către Dabija voievod că așa dispecetluit i-au găsit*”⁶⁷. Acest Dabija voievod, „*numai pân'a-l trimite au dispecetluit banii Jora ș-au luat câțiva* Botoșanilor, fiind găsit de oamenii vornicului Jora. Acesta îl trimite, cu tot cu bani, la având la sine doi desagi cu galbeni, s-a rătăcit într-o dimineată în preajma venit în Moldova, cu gândul de a se refugia în Polonia (1663). Cărmărașul său, Iștoc, Cum turcii sunt învinși, domnul Țării Românești - temându-se pentru viața sa - a Eustratie Dabija, li se poruncește, de către sultan, să lupte alături de armata acestuia. austrieci și turci, domnilor muntean și moldovean, Grigore I Ghica, respectiv savuroase, descrisă de cronicarul Neculce. Izbucnind, în 1662, războiul dintre Un alt vornic al Botoșanilor, Toderășcu Jora, este protagonistul unei întâmplări matrimonial cu cele mai de seamă case boierești din Moldova.

Brăeștilor: frații Ștefan și Gavril Brăescu și fiul ultimului, Solomon, înrudiți hicleie⁶⁶. Vornici de Botoșani au fost și trei membri din prolifică familie a în mai multe rânduri, dregător la curtea lui Vasile Lupu, fiind ucis de acesta pentru înrudea, după mamă, cu Dumitru Buhuș și, implicit, cu familia Movileștilor. A fost, Constantin Ciogolea, menționat între 1636 - 1637 ca vornic de Botoșani se de la soție⁶⁴. Un fiu al său, Toderășcu Șoldan va fi, la rândul-i, vornic de Botoșani⁶⁵.

XVI-lea, Nădăbaico Drăghici, iar Elisabeta, doamna Ieremiei Movilă, îi era nepoată Pătrașcu Șoldan, alt vornic al Botoșanilor, era fiul marelui boier din secolul al Botoșani⁶³.

lui Vasile Talpă, va fi menționat, în câteva rânduri, ca vornic sau fost vornic de vor fi, la intervale diferite de timp, vornici de Botoșani. Un urmaș cu același nume, al Alboteștilor, dar și familia de mari boieri Jora⁶²; membri ai acestor neamuri boierești Tâlpeștii se vor înrudi cu frații Brăescu din secolul al XVII-lea și, prin ei, cu stirpea Alexandru cel Bun, Boris al lui Brae⁶¹. Prin două din nepoatele lor de la frate, mama sa (fiica popii Ion Bantăș din Brăești) strănepotul marelui boier din timpul lui Astfel, Vasile Talpă, primul vornic de Botoșani menționat documentar era, după

Din cele prezentate până acum se poate constata că vornicii târgului făceau parte, fie nemijlocit, fie indirect, prin înrudiri colaterale, din rândurile marii boierimi, unii chiar rude ale domnilor sau doamnelor Moldovei, ori măcar apropiati ai familiei domnitoare. Într-o vreme în care dregătorii nu primeau leafă pentru slujbele îndeplinite, ci veniturile le erau rotunjite tocmai din beneficiile rezultate de pe urma acestor slujbe și, în condițiile în care din târgul și ocolul Botoșanilor se obțineau venituri însemnate (să nu uităm că ocolul Botoșanilor a avut o situație juridică deosebită și o existență îndelungată), numirea într-o asemenea dregătorie era o favoare pe care domnia putea să o acorde ca o răsplată și o dovadă de încredere. A fost deja amintit cazul postelnicului Macsut, care făcuse parte, la un moment dat, din căimăcămia Moldovei (după fuga lui Cantemir în Rusia), alături de marii boieri Lupu Costachi și Antiohie Jora și pe care Nicolae Mavrocordat îl scoate din robia turcească de la Varna aducându-l în Țara Moldovei și numindu-l vornic de Botoșani⁷⁰.

Sursele de obținere a veniturilor erau numeroase: hotărnicii, judecăți, încasarea dărilor, daruri primite de la slujbașii domnești subalterni. Acestor venituri probabil li se adăugau altele, obținute pe căi mai puțin licite, prin abuzuri și daruri primite în schimbul acordării unor favoruri⁷¹.

Prezența constantă a vornicilor târgului la hotărnicirea moșiilor, fie ele domnești, boierești sau răzeșești, dincolo de faptul că era o obligație a slujbei, le rotunjea acestora veniturile. În toată această perioadă, care de multe ori se prelungea mai multe zile (strângerea martorilor, consultarea vechilor acte de proprietate, în cazul în care acestea se mai păstrau, cercetarea făcută la fața locului, împreună cu oamenii buni și bătrâni, hotărnicirea efectivă, întocmirea noului înscris etc.), vornicii beneficiau, din plin, de dărnicia gazdelor: merinde, băutură, daruri, proporțional cu rangul și puterea economică a celui la cererea căruia se elibera mărturia hotărnică. La toate acestea se adăuga și plata propriu-zisă pentru prezența la hotărnică. Fiind, așadar, o operațiune costisitoare, la care mai participau alți dregători domnești, boieri mai mari sau mai mici, vornicii sunt menționați îndeosebi în hotarnicele eliberate boierilor (cu excepția cazurilor în care, în urma plângerilor către domn, acesta porunceă vornicului să cerceteze personal pricinile de hotar)⁷². Captarea bunăvoinței vornicului era esențială pentru că, pe baza mărturiei hotarnice a acestuia, domnul făcea actul de stăpânire; putem bănuî, așadar, cu atât mai mult, că în asemenea cazuri plata se făcea mai puțin în respectul vechiului obicei al pământului și mai mult prin consensul dintre ceea ce oferea beneficiarul și ceea ce pretindea reprezentantul domniei.

Venituri importante obțineau vornicii târgului și prin prezența lor, ca martori, la vânzarea unor ocini⁷³. Condițiile, în acest caz, erau similare celor în care vornicii hotărniciau. Părțile implicate în actul de vânzare - cumpărare asigurau dregătorului

⁷⁰ Ibidem.

⁷¹ Nicolae Stoicescu, *Sfatul domnesc și marii dregători*..., cap. *Veniturile și abuzurile dregătorilor*, pp. 131 - 152.

⁷² N. Iorga, *St. și doc.*, vol. V, p. 238; *DRH*, A, Moldova, vol. XXIII, pp. 516 - 517.

⁷³ La 2 septembrie 1603, Toma și Gheorghe comisul, vornici de Botoșani, șoltuzul, pârgarii și mai mulți „oameni buni” sunt martori la vânzarea mai multor ocini din satul Brăești, lui Ieremia postelnicul, vornicii punându-și și pecețile (*DIR.*, A, Moldova, veac XVII, vol. II, p. 251).

⁷³ La 2 septembrie 1603, Toma și Gheorghe comisul, vornici de Botoșani, șoltuzul, pârgarii și mai mulți „oameni buni” sunt martori la vânzarea mai multor ocini din satul Brăești, lui Ieremia postelnicul, vornicii punându-și și pecețile (*DIR.*, A, Moldova, veac XVII, vol. II, p. 251).

⁷² N. Iorga, *St. și doc.*, vol. V, p. 238; *DRH*, A, Moldova, vol. XXIII, pp. 516 - 517.

⁷¹ Nicolae Stoicescu, *Sfatul domnesc și marii dregători*..., cap. *Veniturile și abuzurile dregătorilor*, pp. 131 - 152.

⁷⁰ Ibidem.

Venituri importante obțineau vornicii târgului și prin prezența lor, ca martori, la vânzarea unor ocini⁷³. Condițiile, în acest caz, erau similare celor în care vornicii hotărniciau. Părțile implicate în actul de vânzare - cumpărare asigurau dregătorului

consensul dintre ceea ce oferea beneficiarul și ceea ce pretindea reprezentantul domniei. Venituri importante obțineau vornicii târgului și prin prezența lor, ca martori, la vânzarea unor ocini⁷³. Condițiile, în acest caz, erau similare celor în care vornicii hotărniciau. Părțile implicate în actul de vânzare - cumpărare asigurau dregătorului

consensul dintre ceea ce oferea beneficiarul și ceea ce pretindea reprezentantul domniei. Venituri importante obțineau vornicii târgului și prin prezența lor, ca martori, la vânzarea unor ocini⁷³. Condițiile, în acest caz, erau similare celor în care vornicii hotărniciau. Părțile implicate în actul de vânzare - cumpărare asigurau dregătorului

consensul dintre ceea ce oferea beneficiarul și ceea ce pretindea reprezentantul domniei. Venituri importante obțineau vornicii târgului și prin prezența lor, ca martori, la vânzarea unor ocini⁷³. Condițiile, în acest caz, erau similare celor în care vornicii hotărniciau. Părțile implicate în actul de vânzare - cumpărare asigurau dregătorului

domnesc gazdă, masă băutură și se tocmeau pentru a-i plăti corespunzător serviciul efectuat. Pe baza acestei cărți de mărturie, domnul elibera cumpărătorului hrisovul de stăpânire⁷⁴.

Vornicilor de Botoșani le revenea și o parte din gloabele pe care le stabileau, fie în materie penală, ca pedeapsă pentru o faptă condamnată de pravila țării, fie în domeniul civil, pentru nerespectarea poruncilor domnești sau încălcarea învoielilor dintre părți. Într-un document din 11 noiembrie 1741, invocat deja în această lucrare, Constantin Mavrocordat voievod le cere socoteală vornicilor de Botoșani pentru greșeala de a nu fi înștiințat domnia despre cele trei cadavre, înjunghiate, a doi evrei și un rus, găsite la mijlocul Tăieturii, în ocolul Botoșanilor⁷⁵. La 26 noiembrie 1741, domnul scrie starostelui de Cernăuți și vel căpitanului de Coțmani, poruncindu-le să-i trimită la domnie pe toți tâlharii prinși, după ce vor lua de la aceștia gloaba. O carte identică e trimisă și vornicilor de Botoșani⁷⁶. Nu știm dacă făptașii au fost prinși sau nu, dar putem bănuși că vornicii de Botoșani au fixat și despăgubirea pe care în absența criminalilor trebuia să o dea stăpânul locului unde avuseseră loc crimele.

Într-un alt caz, de asemenea menționat deja, Caragea, vornicul de Botoșani judecă, alături de vel căpitanul de Dorohoi, doi locuitori din Câmpulung acuzați că ar fi găzduit tâlhari⁷⁷. Acești tâlhari furaseră doi cai, unul de la Andronache, negustor din Botoșani, celălalt de la Neculai Apătrăuții din satul Ruși, ocolul târgului. Pentru că lăsaseră să fugă unul dintre tâlhari, cei doi câmpulungeni sunt pedepsiți să întoarcă păgubașilor cei doi cai (sau echivalentul în bani), iar hoții fiind prinși sunt aduși de un om domnesc în fața vornicului de Botoșani, care urma să ia de la ei paguba și s-o dea înapoi locuitorilor din Câmpulung⁷⁸. Dacă în cazul pedepsirii inițiale a celor două gazde de tâlhari, plata judecății a fost împărțită, probabil, de vornicul de Botoșani și vel căpitanul de Dorohoi (care avea atribuții și în materie penală), în momentul judecării tâlharilor, după prinderea lor, beneficiul judecății, rezultat probabil prin punerea dușegubinei pe capetele tâlharilor, i-a revenit doar vornicului de Botoșani.

Vornicii puteau închiria sau subînchiria bunuri mobile sau imobile din cuprinsul târgului, ori din satele de ocol. La 18 iunie 1742 i se scria vornicului de Botoșani, spre a-l înștiința că i s-au trimis 75 de lei, chiria pentru 30 de care, „*pentru adusul varului de la Dumbrăveni*”⁷⁹.

Alte surse de venituri erau: prețuluierea, cu oameni buni, a unor case, locuri, ocini etc. din târg sau din ocol⁸⁰, aprovizionarea curții cu cele necesare⁸¹, judecarea pricinilor de scoatere a unuia sau a mai multor semne de hotar⁸², evaluarea averilor

⁷⁴ În temeiul cărții de mărturie de la Gheorghe și Toma, vornici de Botoșani, Ieremia postelnicul obține act de stăpânire de la Constantin Movilă voievod (*ibidem*, p. 333).

⁷⁵ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. III, nr. 213.

⁷⁶ *Ibidem*, nr. 233.

⁷⁷ *Ibidem*, nr. 1203.

⁷⁸ *Ibidem*, nr. 730.

⁷⁹ *Ibidem*, nr. 590.

⁸⁰ Din porunca lui Alexandru Iliș sunt prețluite jumătate din satul Starosilți și casele de acolo (*C.D.M.*, supl. I, București, 1975, p. 176).

⁸¹ La 6 august 1625, fânul din hotarul Șendricenilor e vândut vornicilor de Botoșani (*DIR.*, A, Moldova, veac XVII, vol. V, p. 360).

⁸² *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 677.

domnesc gazdă, masă băutură și se tocmeau pentru a-i plăti corespunzător serviciul efectuat. Pe baza acestei cărți de mărturie, domnul elibera cumpărătorului hrisovul de stăpânire⁷⁴.

Vornicilor de Botoșani le revenea și o parte din gloabele pe care le stabileau, fie

în materie penală, ca pedeapsă pentru o faptă condamnată de pravila țării, fie în domeniul civil, pentru nerespectarea poruncilor domnești sau încălcarea învoielilor

dintre părți. Într-un document din 11 noiembrie 1741, invocat deja în această lucrare, Constantin Mavrocordat voievod le cere socoteală vornicilor de Botoșani pentru

greșeala de a nu fi înștiințat domnia despre cele trei cadavre, înjunghiate, a doi evrei și un rus, găsite la mijlocul Tăieturii, în ocolul Botoșanilor⁷⁵. La 26 noiembrie 1741,

domnul scrie starostelui de Cernăuți și vel căpitanului de Coțmani, poruncindu-le să-i trimită la domnie pe toți tâlharii prinși, după ce vor lua de la aceștia gloaba. O carte

identică e trimisă și vornicilor de Botoșani⁷⁶. Nu știm dacă făptașii au fost prinși sau nu, dar putem bănuși că vornicii de Botoșani au fixat și despăgubirea pe care în

absența criminalilor trebuia să o dea stăpânul locului unde avuseseră loc crimele.

Într-un alt caz, de asemenea menționat deja, Caragea, vornicul de Botoșani

judecă, alături de vel căpitanul de Dorohoi, doi locuitori din Câmpulung acuzați că ar fi găzduit tâlhari⁷⁷. Acești tâlhari furaseră doi cai, unul de la Andronache, negustor

din Botoșani, celălalt de la Neculai Apătrăuții din satul Ruși, ocolul târgului. Pentru

că lăsaseră să fugă unul dintre tâlhari, cei doi câmpulungeni sunt pedepsiți să întoarcă

păgubașilor cei doi cai (sau echivalentul în bani), iar hoții fiind prinși sunt aduși de

un om domnesc în fața vornicului de Botoșani, care urma să ia de la ei paguba și s-o

dea înapoi locuitorilor din Câmpulung⁷⁸. Dacă în cazul pedepsirii inițiale a celor două

gazde de tâlhari, plata judecății a fost împărțită, probabil, de vornicul de Botoșani și

vel căpitanul de Dorohoi (care avea atribuții și în materie penală), în momentul

judecării tâlharilor, după prinderea lor, beneficiul judecății, rezultat probabil prin

punerea dușegubinei pe capetele tâlharilor, i-a revenit doar vornicului de Botoșani.

Vornicii puteau închiria sau subînchiria bunuri mobile sau imobile din cuprinsul

târgului, ori din satele de ocol. La 18 iunie 1742 i se scria vornicului de Botoșani,

spre a-l înștiința că i s-au trimis 75 de lei, chiria pentru 30 de care, „*pentru adusul varului de la Dumbrăveni*”⁷⁹.

Alte surse de venituri erau: prețuluierea, cu oameni buni, a unor case, locuri, ocini

etc. din târg sau din ocol⁸⁰, aprovizionarea curții cu cele necesare⁸¹, judecarea

pricinilor de scoatere a unuia sau a mai multor semne de hotar⁸², evaluarea averilor

⁷⁴ În temeiul cărții de mărturie de la Gheorghe și Toma, vornici de Botoșani, Ieremia postelnicul obține

act de stăpânire de la Constantin Movilă voievod (*ibidem*, p. 333).

⁷⁵ *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. III, nr. 213.

⁷⁶ *Ibidem*, nr. 233.

⁷⁷ *Ibidem*, nr. 1203.

⁷⁸ *Ibidem*, nr. 730.

⁷⁹ *Ibidem*, nr. 590.

⁸⁰ Din porunca lui Alexandru Iliș sunt prețluite jumătate din satul Starosilți și casele de acolo (*C.D.M.*,

supl. I, București, 1975, p. 176).

⁸¹ La 6 august 1625, fânul din hotarul Șendricenilor e vândut vornicilor de Botoșani (*DIR.*, A, Moldova,

veac XVII, vol. V, p. 360).

⁸² *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, nr. 677.

unor particulari⁸³, plocoane primite pentru scutirea anumitor persoane de unele dări⁸⁴ etc.

Documentele medievale nu pomenesc, explicit, abuzuri în funcție ale vornicilor de Botoșani, dar din unele porunci adresate acestora, de domnii sau doamnele Țării Moldovei, se subînțelege că acestea erau o practică de rotunjire a veniturilor⁸⁵, cunoscută și de puterea centrală, care încerca prin aceste porunci să le preîntâmpine sau să le pună capăt. Alte abuzuri ale vornicilor de Botoșani, despre care nu există însă referințe documentare, puteau fi cotropirile de pământ, de multe ori făcute cu acordul tacit al domnilor⁸⁶.

În ceea ce privește *originea etnică* a vornicilor de Botoșani, ea este, în marea majoritate a cazurilor, *românească*, vornicii fiind, așa cum s-a amintit deja, boieri autohtoni. Spre sfârșitul secolului al XVII-lea și în secolul al XVIII-lea, când o bună parte din neamurile boierești autohtone decad⁸⁷ și în țară pătrund și sunt căftănite elemente etnice originare, mai ales, de pe malurile Bosforului, documentele menționează ca vornici de Botoșani, albanezi, precum Ilie Abăza⁸⁸, sau greci, cum erau Dinu Cantacuzino armașul și Antohie Caragea⁸⁹.

Prin reforma administrativă întreprinsă în a doua sa domnie în Moldova, Constantin Mavrocordat înființează, pe baza vechiului ocol domnesc al târgului, ținutul Botoșanilor, în fruntea căruia continuau să fie, ca reprezentanți ai domniei, cei doi vornici⁹⁰ și nu ispravnicii, ca în cazul altor ținuturi⁹¹. Mai târziu, în 1769, cu prilejul războiului ruso - otoman, rușii care ocupau Moldova au solicitat aceluiași domn realizarea unei situații statistice în care Botoșanii apăreau, din nou, ca fiind parte a ținutului Hârlău, având în frunte tot un vornic⁹². A fost însă, probabil, o

⁸³ *Ibidem*, nr. 175.

⁸⁴ Pe la 1670 Ion, ginerele Buniții, dă partea lui din Stâncești lui Dumitrașcu vistier, în acel timp vornic de Botoșani, „iar dumnealui m-au scos den dajde curtenească și țărănească” (N. Iorga, *op. cit.*, vol. V, p. 226).

⁸⁵ La 19 septembrie 1584 Maria, doamna lui Petru Șchiopul, întârea mănăstirii Galata dania soțului ei, satul Teișori, din ocolul târgului, poruncind ureadnicului de Botoșani „să nu aibă nici o treabă cu acel sat” (Paul Mihail, *op. cit.*, pp. 346 - 347); la 4 noiembrie 1595, satul este întărit mănăstirii și de Ieremia Movilă, acesta scriind vornicilor doamnei și ureadnicilor de Botoșani „să nu aibă a intra acolo, nici a globi și nici a se amesteca” (D.I.R., A, Moldova, XVI - IV, p. 131). Porunca e întărită, la 12 noiembrie 1629, de Alexandru Coconul, fiul lui Radu Mihnea, care cere să fie lăsat în pace acest sat „de podvoadă, dăjdii, cai de olac și de toate dările, plătind numai dajdia împărătească” (ASB, Fond Mănăstirea Galata, VI/18); porunci asemănătoare sunt date vornicilor Botoșanilor de către Ștefan Petriceicu voievod (Idem, IX/5), sau Antonie Ruset voievod (Idem, IX/7 ; publicat de N. Grigoraș, „Mănăstirea Galata”, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁸⁶ Vezi Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 151 și urm.

⁸⁷ Detalii referitoare la acest aspect la D. Ciurea, „Evoluția și rolul politic al clasei dominante din Moldova în secolele XV – XVIII”, în *AIAXI*, XVII, 1980, Iași, p. 207 și urm.

⁸⁸ *C.D.M.*, vol. IV, București, 1970, p. 468; vezi și Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători....*, p. 338.

⁸⁹ Vezi Anexa *Vornicii (ureadnicii) de Botoșani* de la sfârșitul lucrării; cf. și Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 134 și urm. și p. 368 și urm.

⁹⁰ N. Iorga, *op. cit.*, vol. VI, p. 327; vezi și *Cronicele României sau letopiseșele Moldaviei și Valahiei*, ed. 2, M. Kogălniceanu, III, București, 1874 (în continuare *Cronicele României...*).

⁹¹ D. Ciurea, *Organizarea administrativă...*, p. 173.

⁹² *Arhiva Românească*, tom I, ed. a II-a, Iași, 1860, p. 143; vornicul de Botoșani, stolnicul Constantin

⁹² *Arhiva Românească*, tom I, ed. a II-a, Iași, 1860, p. 143; vornicul de Botoșani, stolnicul Constantin

⁹¹ D. Ciurea, *Organizarea administrativă...*, p. 173.

ed. 2, M. Kogălniceanu, III, București, 1874 (în continuare *Cronicele României sau letopiseșele Moldaviei și Valahiei*, N. Iorga, *op. cit.*, vol. VI, p. 327; vezi și *Cronicele României sau letopiseșele Moldaviei și Valahiei*,

⁹⁰ p. 134 și urm. și p. 368 și urm.

⁸⁹ Vezi Anexa *Vornicii (ureadnicii) de Botoșani* de la sfârșitul lucrării; cf. și Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 338.

⁸⁸ *C.D.M.*, vol. IV, București, 1970, p. 468; vezi și Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători....*, p. 338.

⁸⁷ Detalii referitoare la acest aspect la D. Ciurea, „Evoluția și rolul politic al clasei dominante din Moldova în secolele XV – XVIII”, în *AIAXI*, XVII, 1980, Iași, p. 207 și urm.

⁸⁶ Vezi Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 151 și urm.

⁸⁵ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁸⁴ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁸³ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁸² *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁸¹ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁸⁰ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷⁹ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷⁸ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷⁷ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷⁶ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷⁵ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷⁴ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷³ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷² *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷¹ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁷⁰ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁶⁹ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁶⁸ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁶⁷ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁶⁶ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁶⁵ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

⁶⁴ *Galata*, în *CI*, XVIII, 1943, Iași, pp. 250 - 251).

situație conjuncturală, pentru că în condicile, statisticile și cataografiile următoare Botoșanii apar, de fiecare dată, ca ținut de sine stătător⁹³.

Din cele prezentate până acum se poate observa că informațiile referitoare la vornicii Botoșanilor confirmă, prin particularizare, cele cunoscute deja despre vornicii de târg din Moldova medievală. Și aici vornicii au avut, la început, atribuții militare, în strânsă legătură cu reședința domnească (atribuții doar bănuite, prin analogie cu ale marelui vornic și care vor fi preluate, din secolele XVII - XVIII, de alți dregători domnești), apoi preponderent administrative, fiscale și judecătorești.

De ce au fost la Botoșani doi vornici și nu unul, cum era cazul în alte târguri moldovenești? Documentele nu dau un răspuns explicit, dar putem bănuî, prin comparație⁹⁴, că acest lucru se datorează *statutului aparte al Botoșanilor, de târg al doamnei*, care presupunea griji și obligații sporite pentru reprezentanții domniei: pe de o parte trebuiau să se achite de sarcinile curente față de aceasta, pe de altă parte era nevoie să chivernisească și apanajul ce aparținea doamnelor, acestea fiind, în anumite momente, foarte autoritare în ceea ce privea veniturile care li se cuveneau. În atari condiții, era mai greu pentru o singură persoană să se achite de obligațiile ce îi reveneau, practic, pentru *doi stăpâni: unul al țării, celălalt al iatacului domnesc*. Nu trebuie să ne mire, așadar, faptul că o bună parte a vornicilor de Botoșani era formată din descendenți ai celor mai de seamă familii boierești, apropiați sau rude ale domnilor și doamnelor Moldovei. Desigur, continuitatea într-o asemenea funcție presupunea mai multe variabile: menținerea în scaun a celui care făcuse numirea, abilitatea de a conserva, dincolo de schimbările, la un moment dat frecvente, de domnie, un anumit status social și politic, apropierea, inclusiv prin alianțe matrimoniale, de partida boierească aflată la putere, dorința de a accede la o nouă treaptă pe „*cursus honorum*” etc.

Plecând de la lista vornicilor de Botoșani, prezentată în anexă, aceste aspecte pot fi aprofundate, prin studii ulterioare, care să stabilească analogii între familiile cărora le aparțineau aceștia, anii când au avut această funcție, înrudirile cu familia domnitoare, contextul politic intern și internațional. Ca repere care să ilustreze această sugestie metodologică pot fi cazurile lui Pătrașcu Șoldan (rudă, prin alianță, a

Kogălniceanu era, în același timp, ispravnic al ținuturilor Hârlău și Dorohoi (!). Același personaj fusese făcut de către Ioan Theodor Callimachi voievod, la 1758, vel serdar la Chișinău, având în seamă și ținuturile Orhei și Lăpușna.

⁹³ Recensământul efectuat, la 10 iunie 1774, din porunca autorităților rusești de ocupație, arată că ținutul Botoșani continua să aibă ca subdiviziuni administrative cele trei ocoale instituite încă prin reforma administrativă a lui Constantin Mavrocordat. La Botoșani erau menționați 20 de „*slujitori isprăvnicești*” (P. G. Dmitriev, *Moldova în epoca feudalismului*, vol. VII, partea a II-a: *Recensămintele populației Moldovei din anii 1772 - 1773 și 1774*, Edit. „Știința”, Chișinău, 1975, pp. 184 - 209); aceeași situație o aveau Botoșanii și la 1803, de când datează „*Condica liuzilor*” (Theodor Codrescu, *Uricariul*, vol. VII, p. 242 și urm.), precum și la 1816, când breslele ce nu plăteau bir însumau 149 de slujitori ai isprăvniceiei (Corneliu Istrati, *Condica visteriei Moldovei din anul 1816*, în *AIAXI*, supliment (I), Iași, 1979, p. 99). În 1776, Botoșanii erau ținut, având în frunte doi vornici (Petru Râșcanu, *Lefile și veniturile boierilor Moldovei în 1776*, Iași, 1887, p. 81).

⁹⁴ Asemenea situații aparte, dar din alte motive, aveau ocoalele de frontieră Vrancea și Câmpulung, conduse de câte doi vornici cărora, pe lângă atribuțiile ce le reveneau în calitate de reprezentanți ai domnului în ocol, li se impunea și supravegherea frontierei, o sarcină foarte dificilă în contextul jocului politic oscilant al relațiilor cu Ardealul (vezi D. Ciurea, *Organizarea administrativă*....pp. 203 - 205).

Asemenea situații aparte, dar din alte motive, aveau ocoalele de frontieră Vrancea și Câmpulung, conduse de câte doi vornici cărora, pe lângă atribuțiile ce le reveneau în calitate de reprezentanți ai domnului în ocol, li se impunea și supravegherea frontierei, o sarcină foarte dificilă în contextul jocului politic oscilant al relațiilor cu Ardealul (vezi D. Ciurea, *Organizarea administrativă*....pp. 203 - 205).

⁹⁴ Asemenea situații aparte, dar din alte motive, aveau ocoalele de frontieră Vrancea și Câmpulung, conduse de câte doi vornici cărora, pe lângă atribuțiile ce le reveneau în calitate de reprezentanți ai domnului în ocol, li se impunea și supravegherea frontierei, o sarcină foarte dificilă în contextul jocului politic oscilant al relațiilor cu Ardealul (vezi D. Ciurea, *Organizarea administrativă*....pp. 203 - 205).

Kogălniceanu era, în același timp, ispravnic al ținuturilor Hârlău și Dorohoi (!). Același personaj fusese făcut de către Ioan Theodor Callimachi voievod, la 1758, vel serdar la Chișinău, având în seamă și ținuturile Orhei și Lăpușna.

Plecând de la lista vornicilor de Botoșani, prezentată în anexă, aceste aspecte pot fi aprofundate, prin studii ulterioare, care să stabilească analogii între familiile cărora le aparțineau aceștia, anii când au avut această funcție, înrudirile cu familia domnitoare, contextul politic intern și internațional. Ca repere care să ilustreze această sugestie metodologică pot fi cazurile lui Pătrașcu Șoldan (rudă, prin alianță, a

matrimoniale, de partida boierească aflată la putere, dorința de a accede la o nouă treaptă pe „*cursus honorum*” etc.

Plecând de la lista vornicilor de Botoșani, prezentată în anexă, aceste aspecte pot fi aprofundate, prin studii ulterioare, care să stabilească analogii între familiile cărora le aparțineau aceștia, anii când au avut această funcție, înrudirile cu familia domnitoare, contextul politic intern și internațional. Ca repere care să ilustreze această sugestie metodologică pot fi cazurile lui Pătrașcu Șoldan (rudă, prin alianță, a

Botoșanii apar, de fiecare dată, ca ținut de sine stătător⁹³.

Movileștilor și vornic de Botoșani între 1599 -1607) și Toderașcu Șoldan (apropiat, la un moment dat, al lui Vasile Lupu), Dumitru Roșca (vornic sau fost vornic de Botoșani între 1640 - 1676), neamurile Brăescu și Jora etc.⁹⁵ Ultimul vornic menționat documentar al Botoșanilor este Alecu Sturdza⁹⁶, dintr-o veche familie boierească din Moldova⁹⁷, care a dat acestei țări doi domni.

În preajma și în timpul epocii fanariote originea etnică a vornicilor de Botoșani, până atunci exclusiv românească, se va modifica întrucâtva, preschimbările statutului politic al Moldovei aducând la Botoșani, în această funcție, albanezi și greci. Era vorba, practic, de un fenomen extins la scara întregii țări, de o diluție a elementului etnic boieresc autohton, prin uzurpări sau înrudiri venite din partea celor care erau în anturajul domnilor numiți de Poartă.

În sfârșit, un alt aspect care concordă cu realitățile din alte târguri moldovenești este acela că, deși se aflau în slujba domniei, vornicii târgului nu erau retribuiți de aceasta, ci își obțineau veniturile din slujbele prestate, dar și prin săvârșirea de abuzuri, în funcția pe care o exercitau, aidoma omologilor lor de rang mai mare sau mai mic. Situația se va perpetua, în ciuda încercării lui Constantin Mavrocordat, de a retribui dregătorii domnești.

ANEXA

VORNICII (UREADNICII) DE BOTOȘANI

1. „Simion, vătavul de la Botoșani”, 1533 (7041) mart. 8 (*DIR*, A, Moldova, veac XVI, vol. I, p. 351, nr. 318)

2. „Vasăle Talpă vornic de Botoșani”, 1593 (7101) mart. 25 (Idem, veac XVI, vol. IV, p. 73, nr. 92).

3. Pătrașco, „vornic de Botoșani”, 1599 (7107) aug. 31 (*Ibidem*, p. 267, nr. 331); **„ureadnic de Botășani”, fiul lui „Drăghici Nădăbaico vornic”**, 1602 (7110) iul. 12 (Idem, veac XVII, vol. I, pp. 54 - 55, nr. 83); **„ureadnic de Botoșani”**, 1603 (7111) apr. 6 (*Ibidem*, pp. 82 - 83, nr. 121); **„ureadnic din Botoșani”**, 1603 (7111) iul. 20 (*Ibidem*, pp. 111 - 112, nr. 159); <1604> mart. 3 (ASI, Documente, CCLXXIV/31; publicat în Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. II₁, pp. 237 - 239 și reeditat în *DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. I, p. 129, nr. 187); **„ureadnic de Botoșani”**, 1604 (7112) april. 18 (ASI, Documente, CCLXXIV/2, publicat în *DIR*, veac XVII, vol. I, pp. 139 - 140, nr. 200); 1604 (7112) mai 26 (*Ibidem*, pp. 157, nr. 223); 1604 (7113) dec. 28 (ASI, Documente, CCLXXIV/4, publicat în *DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. I, p. 189, nr. 270); **„vornic”**, 1605 (7114) nov. 18 (*Ibidem*, p. 262, nr. 351); <1606 (7114) iun. 30 - 1607 (7116) sept. 14>, (Idem, veac XVII, vol. II, p. 51); 1606 (7114) iul. 12 (*C.D.M.*, I, p. 298, nr. 1282); **Pătrașco ureadnic de Botoșani”**, 1607 (7115) <apr.> 11 (*Ibidem*, p. 305, nr. 1316).

⁹⁵ Vezi Anexa *Vornicii (ureadnicii) de Botoșani*.

⁹⁶ Cf. Artur Gorovei, *op.cit.*, p. 186.

⁹⁷ N.Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători....*, p. 328 și pp. 443 - 446.

⁹⁷ N.Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători....*, p. 328 și pp. 443 - 446.

⁹⁶ Cf. Artur Gorovei, *op.cit.*, p. 186.

⁹⁵ Vezi Anexa *Vornicii (ureadnicii) de Botoșani*.

de Botoșani”, 1607 (7115) <apr.> 11 (*Ibidem*, p. 305, nr. 1316).
vol. II, p. 51); 1606 (7114) iul. 12 (*C.D.M.*, I, p. 298, nr. 1282); **Pătrașco ureadnic**
p. 262, nr. 351); <1606 (7114) iun. 30 - 1607 (7116) sept. 14>, (Idem, veac XVII,
Moldova, veac XVII, vol. I, p. 189, nr. 270); **„vornic”**, 1605 (7114) nov. 18 (*Ibidem*,
223); 1604 (7113) dec. 28 (ASI, Documente, CCLXXIV/4, publicat în *DIR*, A,
veac XVII, vol. I, pp. 139 - 140, nr. 200); 1604 (7112) mai 26 (*Ibidem*, pp. 157, nr.
Botoșani”, 1604 (7112) april. 18 (ASI, Documente, CCLXXIV/2, publicat în *DIR*,
și reeditat în *DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. I, p. 129, nr. 187); **„ureadnic de**
CCLXXIV/31; publicat în Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. II₁, pp. 237 - 239
iul. 20 (*Ibidem*, pp. 111 - 112, nr. 159); <1604> mart. 3 (ASI, Documente,
(7111) apr. 6 (*Ibidem*, pp. 82 - 83, nr. 121); **„ureadnic din Botoșani”**, 1603 (7111)
iul. 12 (Idem, veac XVII, vol. I, pp. 54 - 55, nr. 83); **„ureadnic de Botoșani”**, 1603
331); **„ureadnic de Botășani”, fiul lui „Drăghici Nădăbaico vornic”**, 1602 (7110)
31 (*Ibidem*, p. 267, nr. 331); **3. Pătrașco, „vornic de Botoșani”**, 1599 (7107) aug. 31 (*Ibidem*, p. 267, nr.
XVI, vol. IV, p. 73, nr. 92).

2. „Vasăle Talpă vornic de Botoșani”, 1593 (7101) mart. 25 (Idem, veac
veac XVI, vol. I, p. 351, nr. 318)

1. „Simion, vătavul de la Botoșani”, 1533 (7041) mart. 8 (*DIR*, A, Moldova,

VORNICII (UREADNICII) DE BOTOȘANI

ANEXA

În sfârșit, un alt aspect care concordă cu realitățile din alte târguri moldovenești este acela că, deși se aflau în slujba domniei, vornicii târgului nu erau retribuiți de aceasta, ci își obțineau veniturile din slujbele prestate, dar și prin săvârșirea de abuzuri, în funcția pe care o exercitau, aidoma omologilor lor de rang mai mare sau mai mic. Situația se va perpetua, în ciuda încercării lui Constantin Mavrocordat, de a retribui dregătorii domnești.

În preajma și în timpul epocii fanariote originea etnică a vornicilor de Botoșani, până atunci exclusiv românească, se va modifica întrucâtva, preschimbările statutului politic al Moldovei aducând la Botoșani, în această funcție, albanezi și greci. Era vorba, practic, de un fenomen extins la scara întregii țări, de o diluție a elementului etnic boieresc autohton, prin uzurpări sau înrudiri venite din partea celor care erau în anturajul domnilor numiți de Poartă.

Movileștilor și vornic de Botoșani între 1599 -1607) și Toderașcu Șoldan (apropiat, la un moment dat, al lui Vasile Lupu), Dumitru Roșca (vornic sau fost vornic de Botoșani între 1640 - 1676), neamurile Brăescu și Jora etc.⁹⁵ Ultimul vornic menționat documentar al Botoșanilor este Alecu Sturdza⁹⁶, dintr-o veche familie boierească din Moldova⁹⁷, care a dat acestei țări doi domni.

4. Pătrașcu Udrea, fost ureadnic de Botoșani, <1603> (*DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. I, pp. 66 - 67); biv vornic de Botoșani, 1629 (7137) ian. 12 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, I₂, p. 208; reeditat în *DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. II, p. 251, nr. 324).

5. Toma și Gheorghe, 1609 sept. 2 (*DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. II, p. 251); **Gheorghe vornic și Toma vornic de Botoșani**, <1610> aug. 22, *DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. II, p. 333, nr. 446); 1610(7119) nov. 30 (*Ibidem*, p. 333, nr. 446); „**Toma, ce au fost vornic în Botoșani**”, 1627 (7135) febr. 20, (BAR „Creșterea colecțiilor”, XX, ian.- sept., 1912, CXL/202; **Toma, fost vornic**, 1635 (7143) aug. 1 (*DRH*, A, Moldova, XXIII, pp. 249 - 250); 1635 (7143) aug. 19 (*Ibidem*, pp. 248 - 249, nr. 211).

6. „Hilip, ureadnic din târgul Botășeni”, 1615 (7123) iun. 14 (*DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. III, p. 219, nr. 319).

7. Vasile Neagoe, 1623 (7131) mart. 4 (ASI, Documente CDL/5; publicat în *DIR*, veac XVII, vol. V, p. 192, nr. 260); 1623 mart. 14 (ASI, Documente, CDL/6; publicat în *ibidem*, p. 198, nr. 266); 1623 iun. 7 (ASI, Documente, CDL/7; publicat în *ibidem*, p. 224, nr. 298).

8. „Andreiu, vornecul de Botășeni”, 1635 (7143) ian. 15 (*DRH*, A, Moldova, XXIII, pp. 14 - 15, nr. 12).

9. Dumitru, fost vornic de Botoșani, 1635 (7143) iul. 3 (*Ibidem*, p. 193); „**Dumitrașcu>u>, vornic de Botoșani**”, 1635 (7143) iul. 3 (menț. în ASI, Documente, CDL/100); **Dumitru vornicul de Botoșani**, 1645 (7154) nov. 6 (ASI, Documente, CDLXI/57); 1646 (7154) aug. 6 (Artur Gorovei, *op. cit.*).

10. Mihai, „ ce au fost vornicu la Botășeni”, 1636 (7144) apr. 16 (*DRH*, A, Moldova, XXIII, pp. 464 - 465, nr. 403).

11. „Ciogolea Constantin vornic”, 1636 (7144) iul. 12 (*Ibidem*, pp. 516 - 517, nr. 456); „**Constantin Ciogolia ure>a>dnic**”, într-o copie în ASI, Documente, CDXXIII/9); „**Constantin Ciogolea vornic de Botășeni**”, 1636 (7144) iul. 14 (*Ibidem*, p. 523, nr. 461); „**vornicul de Botășeni**”, <1636> aug. 30 (*Ibidem*, p. 550, nr. 491); „**vornic de Botășeni**”, 1636 (7145) oct. 4 (*Ibidem*, p. 580, nr. 528); „**dvornic de Botoșani**”, 1637 (7145) apr. 12 (Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, II₁, p. 134; reeditat în *DRH*, A, Moldova, XXIV, p. 62, nr. 62); 1637 (7145) mai 4 (Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, II₁, p. 138).

12. Toderășco <Șoldan> vornic de Botoșani, 1638 (7147) dec. 28 (*DRH*, A, Moldova, XXIV, pp. 488 - 489, nr. 529); „**Toderășco Șoldan vornicul de Botoșani**”, 1639 (7147) iun. 7 (N. Iorga, *St. și doc.*, V, pp. 218 - 219, nr. 36).

13. „Dumitru Roșca, vornicul de Botășeni”, 1640 (7148) iul. 4 (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. I, p. 371, nr. 290; publicat și în *DRH*, A, Moldova, XXV, pp. 389 - 390, nr. 383); „**Dumitru Roșca, ureadnic de Botoșani**”, 1640 (7148) iul. 4 (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, editate de Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc, vol. I, p. 373, nr. 291; publicat și în *DRH*, A, Moldova, XXV, pp. 392 - 393, nr. 384); 1645 (7153) aug. 24 (Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, II₂, p. 85, nr. 51); **Roșca „vornicul ce au fost în Botoșani”**, <1646> febr. 1 (T.G. Bulat, „Câteva știri despre mănăstirea Doamnei de lângă Botoșani”, în *Arhivele Basarabiei*, an II, nr. 2/1930, nr. 68); **vornic de Botoșani**, 1646 (7154) febr. 20

13. „Dumitru Roșca, vornicul de Botășeni”, 1640 (7148) iul. 4 (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. I, p. 371, nr. 290; publicat și în *DRH*, A, Moldova, XXV, pp. 389 - 390, nr. 383); „**Dumitru Roșca, ureadnic de Botoșani**”, 1640 (7148) iul. 4 (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. I, p. 371, nr. 290; publicat și în *DRH*, A, Moldova, XXV, pp. 389 - 390, nr. 383); 1645 (7153) aug. 24 (Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, II₂, p. 85, nr. 51); **Roșca „vornicul ce au fost în Botoșani”**, <1646> febr. 1 (T.G. Bulat, „Câteva știri despre mănăstirea Doamnei de lângă Botoșani”, în *Arhivele Basarabiei*, an II, nr. 2/1930, nr. 68); **vornic de Botoșani**, 1646 (7154) febr. 20

12. Toderășco <Șoldan> vornic de Botoșani, 1638 (7147) dec. 28 (*DRH*, A, Moldova, XXIV, pp. 488 - 489, nr. 529); „**Toderășco Șoldan vornicul de Botoșani**”, 1639 (7147) iun. 7 (N. Iorga, *St. și doc.*, V, pp. 218 - 219, nr. 36).

11. „Ciogolea Constantin vornic”, 1636 (7144) iul. 12 (*Ibidem*, pp. 516 - 517, nr. 456); „**Constantin Ciogolia ure>a>dnic**”, într-o copie în ASI, Documente, CDXXIII/9); „**Constantin Ciogolea vornic de Botășeni**”, 1636 (7144) iul. 14 (*Ibidem*, p. 523, nr. 461); „**vornicul de Botășeni**”, <1636> aug. 30 (*Ibidem*, p. 550, nr. 491); „**vornic de Botășeni**”, 1636 (7145) oct. 4 (*Ibidem*, p. 580, nr. 528); 1637 (7145) apr. 12 (Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, II₁, p. 134; reeditat în *DRH*, A, Moldova, XXIV, p. 62, nr. 62); 1637 (7145) mai 4 (Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, II₁, p. 138).

10. Mihai, „ ce au fost vornicu la Botășeni”, 1636 (7144) apr. 16 (*DRH*, A, Moldova, XXIII, pp. 464 - 465, nr. 403).

9. Dumitru, fost vornic de Botoșani, 1635 (7143) iul. 3 (*Ibidem*, p. 193); „**Dumitrașcu>u>, vornic de Botoșani**”, 1635 (7143) iul. 3 (menț. în ASI, Documente, CDL/100); **Dumitru vornicul de Botoșani**, 1645 (7154) nov. 6 (ASI, Documente, CDLXI/57); 1646 (7154) aug. 6 (Artur Gorovei, *op. cit.*).

8. „Andreiu, vornecul de Botășeni”, 1635 (7143) ian. 15 (*DRH*, A, Moldova, XXIII, pp. 14 - 15, nr. 12).

7. Vasile Neagoe, 1623 (7131) mart. 4 (ASI, Documente CDL/5; publicat în *DIR*, veac XVII, vol. V, p. 192, nr. 260); 1623 mart. 14 (ASI, Documente, CDL/6; publicat în *ibidem*, p. 198, nr. 266); 1623 iun. 7 (ASI, Documente, CDL/7; publicat în *ibidem*, p. 224, nr. 298).

6. „Hilip, ureadnic din târgul Botășeni”, 1615 (7123) iun. 14 (*DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. III, p. 219, nr. 319).

5. Toma și Gheorghe, 1609 sept. 2 (*DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. II, p. 251); **Gheorghe vornic și Toma vornic de Botoșani**, <1610> aug. 22, *DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. II, p. 333, nr. 446); 1610(7119) nov. 30 (*Ibidem*, p. 333, nr. 446); „**Toma, ce au fost vornic în Botoșani**”, 1627 (7135) febr. 20, (BAR „Creșterea colecțiilor”, XX, ian.- sept., 1912, CXL/202; **Toma, fost vornic**, 1635 (7143) aug. 1 (*DRH*, A, Moldova, XXIII, pp. 249 - 250); 1635 (7143) aug. 19

4. Pătrașcu Udrea, fost ureadnic de Botoșani, <1603> (*DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. I, pp. 66 - 67); biv vornic de Botoșani, 1629 (7137) ian. 12 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, I₂, p. 208; reeditat în *DIR*, A, Moldova, veac XVII, vol. II, p. 251, nr. 324).

3. „Dumitru Roșca, vornicul de Botășeni”, 1640 (7148) iul. 4 (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. I, p. 371, nr. 290; publicat și în *DRH*, A, Moldova, XXV, pp. 389 - 390, nr. 383); „**Dumitru Roșca, ureadnic de Botoșani**”, 1640 (7148) iul. 4 (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, editate de Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc, vol. I, p. 373, nr. 291; publicat și în *DRH*, A, Moldova, XXV, pp. 392 - 393, nr. 384); 1645 (7153) aug. 24 (Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, II₂, p. 85, nr. 51); **Roșca „vornicul ce au fost în Botoșani”**, <1646> febr. 1 (T.G. Bulat, „Câteva știri despre mănăstirea Doamnei de lângă Botoșani”, în *Arhivele Basarabiei*, an II, nr. 2/1930, nr. 68); **vornic de Botoșani**, 1646 (7154) febr. 20

(*C.D.M.*, supl. I, p. 219, nr. 662); 1664 (7172) ian. 20 (*Ibidem*, III, p. 229, nr. 1030); **Roșca, fost vornic de Botoșani**, 1676 (7184) mai 6 (ASB, Fond Documente Istorice, XIV/49).

14. „Gligorie, vornicul de Botășani”, 1640 (7148) aug. 10 (*DRH*, A, Moldova, XXV, p. 425, nr. 418); **„Gligorie, fost postelnic, ureadnic de Botășani”,** 1640 (7148) aug. 12 (*Ibidem*, p. 427, nr. 419); **Gligore** postelnicul, **vornic de Botoșani**, 1641 (7149) mai 10 (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, III, p. 219, nr. 131); **Grigore** biv postelnic **„ureadnic de Botoșani”,** 1645 (7154) nov.7 (ASI, Documente, CCLXXXI/5).

15. Ștefan Prăjescul, „vornic de Botășeni”, 1642 (7150) mai 10 (Teodor Balan, *Documente bucovinene*, II, p.120, nr. 54; menționat și la 1641 (7150) mai 26 (*DRH*, A, Moldova, XXVI, p. 408, nr. 481; evident, anul corect este 1642).

16. Chiriac, <1644> (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 184); „**Chireac, vorn<i>c de Botoșani”, 1651 (7160) oct. 5 (menț. în ASI, Documente, CDL/100).**

17.Solomon (Brăescu ?), 1648 (7156) iun. 3 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, II₂, p. 155).

18. Mihale, <după 1652> (71160)>iulie 5 (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. I, p. 450, nr. 387).

19., Dumitrașco (Nacu, n.D.B.) vornic de Botoșani”, <1655 aug. 5 - 1657 apr. 5> (BAR, Ms. 111, f. 49); menționat ca fiu al lui Grigore Nacu stolnic, precizare în funcție de care am și datat documentul (vezi și Petronel Zahariuc, *Țara Moldovei în vremea lui Gheorghe Ștefan voievod* [1653/1658], p. 491, nota 853).

20. Ilie Boul, fost vornic de Botoșani, 1656 (7164) mart. 24 (*C.D.M.*, p. 60, nr. 178) și 1656 (7164) apr. 12 (*Ibidem*, p. 60, nr. 180).

21. „Gheorghe, vornicul din Botoșani”, 1658 (7167) nov. 19 (R. Rosetti, *„Cronica Vascanilor”*, în AARMSI, seria II, 1906 - 1907, tom XXIX, 118, nr. XCIX); 1659 (7167) aug. 1 (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. IV, p. 86, nr. XCIV); **Gheorghe Șeptilici, „vornic de Botoșani”,** 1660 (7168) ian. 29 (*Ioan Neculce*, fasc. VIII, 1929 - 1930, p. 122, nr. LXII); **„Gheorghită ce au fost cupar, vornicul de Botoșani”,** <1660> (BAR, *„Creșterea colecțiilor”*, VI, ianuarie - martie, 1908, p. 70).

22.Dumitrașcu (Boul?), 1661 (7169) iun. 15 (ASI, Documente, CDXXIX/19; datat după Idem, CDXXIX/3).

23.Toderașcu Jora, 1662 (7170) febr. 15 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, III₁, pp. 196 - 197); „**Toderașcu Jorea**”, 1663 (7171) mai 5 (*C.D.M.*, III, p. 216, nr. 964); 1665 (7173) febr. 21 (D.M. Dragnev, A.N. Nikitici, L.I. Svetlicinaia, P.V. Sovetov, *Moldova în epoca feudalismului*, vol. V, pp. 119 - 120, nr. 146); **Toader Jora**, 1669 (7178) oct. 15 (*C.D.M.*, III, p. 398, nr. 1875); **Jora** medelnicer, 1670 (7178) febr. 29 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 184).

24. David „nemeasnicu cel armenescu de Botoșani”, 1662 (7170) iun. 11 (N. Iorga, *op. cit.*, vol. V, p.222, nr. 48).

25. Vasile Talpă, 1663 (7172) sept. 13 (BAR, „Creșterea colecțiilor”, VI, octombrie - decembrie, 1910, p. 274, nr. CXXXII/79) și 1664 (7173) sept. 21 (*Ibidem*, nr. CXXXII/82); „**Vasile Talpă ce au fost vornic la Botoșani**”, <după 1667 iul. 25> (N. Iorga, *op. cit.*, vol. XI, pp. 68 - 69, nr. 90); **fost vornic de**

Iorga, *op. cit.*, vol. V, p. 222, nr. 48).
25. Vasile Talpă, 1663 (7172) sept. 13 (BAR, „*Creșterea colecțiilor*”, VI, octombrie - decembrie, 1910, p. 274, nr. CXXXII/79) și 1664 (7173) sept. 21 (*ibidem*, nr. CXXXII/82); „Vasile Talpă ce au fost vornic la Botoșani”, <după 1667 iul. 25> (N. Iorga, *op. cit.*, vol. XI, pp. 68 - 69, nr. 90); *fost vornic de*

(1718) febr. 29 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 184).

data după Idem, CDXXXIX/3).

23. **Toderăscu Jora**, 1662 (1717) febr. 15 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, III, pp. 196 - 197); „**Toderăscu Jora**”, 1663 (1717) mai 5 (*C.D.M.*, III, p. 216, nr. 964); 1665 (1717) febr. 21 (D.M. Dragnev, A.N. Nikitič, L.I. Svetlichnaia, P.V. Sovetov, *Moldova în epoca feudălistă*, vol. V, pp. 119 - 120, nr. 146); **Toader Jora**, 1669 (1717) oct. 15 (*C.D.M.*, III, p. 398, nr. 1875); **Jora** medelnicer, 1670

70). **22.Dumitrescu (Boul?)**, 1661 (7169) iun. 15 (ASI, Documente, CDXXXIX/19).

178) și 1656 (7164) apr. 12 (*Ibidem*, p. 60, nr. 180).

21. „Gheorghe, vornicul din Botoșani”, 1658 (7167) nov. 19 (R. Rosetti, „*Cronica Vascanilor*”, în *AARMST*, seria II, 1906 - 1907, tom XXIX, 118, nr. XCIX); 1659 (7167) aug. 1 (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. IV, p. 86, nr. XCIV); 1660 (7168) ian. 29 (*Ioan Neculce*, fasc. VIII, 1929 - 1930, p. 122, nr. LXII); „Gheorghe, vornicul de Botoșani”, <1660> (BAR, „*Creșterea colecțiilor*”, VI, ianuarie - martie, 1908, p.

20. *Die Boul, fost vornic de Botoșani*, 1656 (7164) mart. 24 (*C.D.M.*, p. 60, nr. *vremea lui Gheorghe Ștefan voievod* [1653/1658], p. 491, nota 853).

5> (BAR, Ms. 111, f. 49), menționat ca fiu al lui Grigore Nacu stălmic, precizare în funcție de care am și datat documentul (vezi și Petronel Zahariuc, *Țara Moldovei în orașului Iași*, vol. I, p. 450, nr. 387).

18. Mihale, <după 1652> (71160)> iulie 5 (Documente private la istoria zapisei, II₂, p. 155).

Botoșani, 1651 (7160) oct. 5 (menț. în ASI, Documente, CDBL/100).
17.Solomon (Brăescu ?), 1648 (7156) iun. 3 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și*

16. Chiriac, <1644> (Arthur Gorovei, *op. cit.*, p. 184); „Chiriac, vorn< de

Documente, CCLXXXI/5).

XIV/49).

14. „Gligorie, vornicul de Botașani”, 1640 (7148) aug. 10 (DRH, A, Moldova, XXV, p. 425, nr. 418); „Gligorie, fost postelnic, ureaunic de Botașani”, 1640 (7148) aug. 12 (*Ibidem*, p. 427, nr. 419); „Gligore postelnicul, vornic de Botașani, 1641 (7149) mai 10 (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, III, p. 219, nr. 131); „Gligore biv postelnic, ureaunic de Botașani”, 1645 (7154) nov. 7 (ASL).

(C.D.M., supl. I, p. 219, nr. 662; 1664 (7172) ian. 20 (*Ibidem*, III, p. 229, nr. 1030); Roșca, fost vornic de Botoșani, 1676 (7184) mai 6 (ASB, Fond Documente Istorie,

Botoșani, 1668 (7176) iun. 15 (ed. rez. C.A. Stoide, Constantin Turcu, „*Documente și regeste din ținutul Neamțului, secolul XVII*”, în *Anuarul Liceului «Petru Rareș»*, Piatra Neamț, 1934 - 1935, nr. LXVII); **vornic de Botoșani**, 1669 (7177) mai 16 (C.D.M., suplim. I, p. 284, nr. 887) și 1669 (7178) oct. 25 (D.M. Dragnev, A.N. Nikitici, L.I. Svetlicinaia, P.V. Sovetov, *op. cit.*, vol. IV, p. 268, nr. 115); „**Vasilie cupariul, fost vornic la Botoșani**”, 1672 (7180) mart. 23 (AS Drobeta Turnu Severin, Documente – Colecția dr. Constantin Istrati [1429 - 1945], II/66⁽¹²⁸⁰⁾); „**Vasile cuparul, ce au fostu vornic la Botășeni**”, 1675 (7183) iun. 13 (ASB, Fond Documente Istorice, CXXXIX/116).

26. Gavril Brăescu, fost vornic de Botoșani, 1664 (7173) dec. 13 (C.D.M., III, p. 243, nr. 1095); 1670 (7178) mai 5 (*Ibidem*, p. 411); „**Gavrilă Brăescu pârcălab** (de Botoșani, *n.D.B.*), 1670 (7178) iul. 9 (ASI, Documente, CCLXXXII/10).

27. Constantin Jora, 1665 (7173) mai 13 (*Ibidem*, p. 260, nr. 1173); **Jora „vornicu în Botoșeni”**, <noiembrie 1664> (Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte*, ed. G. Strempel, București, 1982, pp. 200 - 201); „**Jorea, fost armaș**”, **vornic de Botoșani**, 1665 (7173) aug. 5 (C.D.M., III, p. 272, nr. 1235).

28. Constantin Foroiu, biv vel armaș, „**vornic ot Botoșani**”, 1666 (7174) mart. 15 (D.M. Dragnev, A.N. Nikitici, L.I. Svetlicinaia, P.V. Sovetov, *op. cit.*, vol. V, p. 144, nr. 58).

29. Gheorghiță Șeptilici și Dumitrașcu (Boul?) „vornici de Botoșani”, 1668 (7176) iul. 21 (ASI, Documente, DCCXCI/148); **Gheorghiță**, fost logofăt și **Dumitrașcu**, fost vistiernic, „**vornicii de Botoșani**”, 1670 (7178) aug. 5 (ASB, Fond Mănăstirea Cetățuia, XVII/6; editat de B.P. Hașdeu, *Archiva istorică a României*, I₂, p. 21).

30. Dumitrașcu Boul, 1669 (7177) febr. 4 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, III₁, p. 129).

31. Ștefan Brăescu, 1670 (7178) mai 26 (Teodor Balan, *op. cit.*, vol. III, p. 52, nr. 40); **fost vornic de Botoșani**, 1670 (7179) sept. 8 (Theodor Codrescu, *Uricariul*, XII, pp. 290 și 291 - 292).

32. Nicula fost vistiernic și **Ștefăniță Secul vornici de Botoșani**, 1672 (7180) mart. 23 (AS Drobeta Turnu Severin, Documente – Colecția dr. Constantin I. Istrati, II/66⁽¹²⁸⁰⁾).

33. Toderășcu (Șoldan?), <1673> (Artur Gorovei, *op. cit.*).

34. Anghelachie, fost vornic de Botoșani, 1677 (7185) ian. 28 (C.D.M., IV p. 53, nr. 132).

35. „Toderășcu Șoldan vornicul de Botășeni”, 1678 (7186) ian. 10 (ASI, Documente, CCXLI/1), 1702 (7211) oct. 6 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 184).

36. Constantin Jora serdar și **Dumitrașcu** clucer, **vornici de Botoșani**, <1681-1682> (T.G. Bulat, *op. cit.*, nr. 24).

37. Ilie Zbiera, 1690 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 184); **Ilie Zbiera, fost vornic de Botoșani**, 1691 (7199) febr. 20 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, IV₁, p. 182); 1691 (7199) mart. 20 (*Ibidem*, p. 184); 1692 (7200) iul. 25 (*Ibidem*, p. 228); 1693 (7201) aug. 1 (*Ibidem*, p. 14).

Botoșani, 1668 (7176) iun. 15 (ed. rez. C.A. Stoide, Constantin Turcu, „*Documente și regeste din ținutul Neamțului, secolul XVII*”, în *Anuarul Liceului «Petru Rareș»*, Piatra Neamț, 1934 - 1935, nr. LXVII); **vornic de Botoșani**, 1669 (7177) mai 16 (C.D.M., suplim. I, p. 284, nr. 887) și 1669 (7178) oct. 25 (D.M. Dragnev, A.N. Nikitici, L.I. Svetlicinaia, P.V. Sovetov, *op. cit.*, vol. IV, p. 268, nr. 115); „**Vasilie cupariul, fost vornic la Botoșani**”, 1672 (7180) mart. 23 (AS Drobeta Turnu Severin, Documente – Colecția dr. Constantin Istrati [1429 - 1945], II/66⁽¹²⁸⁰⁾); „**Vasile cuparul, ce au fostu vornic la Botășeni**”, 1675 (7183) iun. 13 (ASB, Fond Documente Istorice, CXXXIX/116).

26. Gavril Brăescu, fost vornic de Botoșani, 1664 (7173) dec. 13 (C.D.M., III, p. 243, nr. 1095); 1670 (7178) mai 5 (*Ibidem*, p. 411); „**Gavrilă Brăescu pârcălab** (de Botoșani, *n.D.B.*), 1670 (7178) iul. 9 (ASI, Documente, CCLXXXII/10).

27. Constantin Jora, 1665 (7173) mai 13 (*Ibidem*, p. 260, nr. 1173); **Jora „vornicu în Botoșeni”**, <noiembrie 1664> (Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte*, ed. G. Strempel, București, 1982, pp. 200 - 201); „**Jorea, fost armaș**”, **vornic de Botoșani**, 1665 (7173) aug. 5 (C.D.M., III, p. 272, nr. 1235).

28. Constantin Foroiu, biv vel armaș, „**vornic ot Botoșani**”, 1666 (7174) mart. 15 (D.M. Dragnev, A.N. Nikitici, L.I. Svetlicinaia, P.V. Sovetov, *op. cit.*, vol. V, p. 144, nr. 58).

29. Gheorghiță Șeptilici și Dumitrașcu (Boul?) „vornici de Botoșani”, 1668 (7176) iul. 21 (ASI, Documente, DCCXCI/148); **Gheorghiță**, fost logofăt și **Dumitrașcu**, fost vistiernic, „**vornicii de Botoșani**”, 1670 (7178) aug. 5 (ASB, Fond Mănăstirea Cetățuia, XVII/6; editat de B.P. Hașdeu, *Archiva istorică a României*, I₂, p. 21).

30. Dumitrașcu Boul, 1669 (7177) febr. 4 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, III₁, p. 129).

31. Ștefan Brăescu, 1670 (7178) mai 26 (Teodor Balan, *op. cit.*, vol. III, p. 52, nr. 40); **fost vornic de Botoșani**, 1670 (7179) sept. 8 (Theodor Codrescu, *Uricariul*, XII, pp. 290 și 291 - 292).

32. Nicula fost vistiernic și **Ștefăniță Secul vornici de Botoșani**, 1672 (7180) mart. 23 (AS Drobeta Turnu Severin, Documente – Colecția dr. Constantin I. Istrati, II/66⁽¹²⁸⁰⁾).

33. Toderășcu (Șoldan?), <1673> (Artur Gorovei, *op. cit.*).

34. Anghelachie, fost vornic de Botoșani, 1677 (7185) ian. 28 (C.D.M., IV p. 53, nr. 132).

35. „Toderășcu Șoldan vornicul de Botășeni”, 1678 (7186) ian. 10 (ASI, Documente, CCXLI/1), 1702 (7211) oct. 6 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 184).

36. Constantin Jora serdar și **Dumitrașcu** clucer, **vornici de Botoșani**, <1681-1682> (T.G. Bulat, *op. cit.*, nr. 24).

37. Ilie Zbiera, 1690 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 184); **Ilie Zbiera, fost vornic de Botoșani**, 1691 (7199) febr. 20 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, IV₁, p. 182); 1691 (7199) mart. 20 (*Ibidem*, p. 184); 1692 (7200) iul. 25 (*Ibidem*, p. 228); 1693 (7201) aug. 1 (*Ibidem*, p. 14).

38. Grigoraș vornicul de Botoșani, 1697 (7205) aug. 9 (*C.D.M.*, IV, p. 429, nr. 1942); 1697 (7206) sept. 17 (*Ibidem*, p. 431, nr. 1952).
39. Ilie Abăza, 1699 (7208) dec. 18 (*Ibidem*, IV, p. 468, nr. 2132).
40. Nicolai Buhuș, 1700 aug. 28 (Teodor Balan, *op. cit.*, III, pp. 109 - 110, nr. 83; menț. N. Iorga, *op. cit.*, vol. V, p. 405).
41. „Costașco Pancul, vornicul din Botoșani”: 1702 sept. 1 (*Ibidem*, p. 226, nr. 61), 1702 iulie 1 (ASI, Documente, CCXLVI/4), 1702 sept. 16 (ASI, Documente, CCCII/15), 1702 nov. 8 (ASI, Documente, CCXLVI/61), 1702 dec. 8 (*C.D.M.*, vol. V, p. 47), 1702 dec. 20 (ASI, Documente, CCXLVI/62); **fost vornic de Botoșani**, 1717 iul. 3 (N. Iorga, *op. cit.*, V, p. 229).
42. Pancul și Macsut, 1712 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).
43. Macsut postelnicul, **vornic de Botoșani**, <1714 - 1716> (*Cronica Ghiculeștilor*, ed. îngrijită de Nestor Camariano și Ariadna Camariano - Cioran, EARSR, București, 1965, p. 147).
44. „Adam (Pancu, fiul lui Costașco Pancu?, *n.D.B.*), vornicul de Botoșani”, 1715 (7223) ian. 25 (BAR, „*Creșterea colecțiilor*”, XVI, octombrie - decembrie, 1910, p. 279, nr. CXXXII/75); **Pancul (Adam?)**, 1734 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).
45. Bașotă, fost mare stolnic și **Sandul Crupenschi**, fost mare medelnicer, **vornici de Botoșani**, 1718 ian. 12 (*C.D.M.*, V, p. 418).
46. „Solomon Botezatu sătrariul vornicul de Botoșani”, 1724 (7232) mai 1 (ASI, Documente, CDXXI/185).
47. Burghel, fost mare armaș, **vornic de Botoșani**, 1726 (7235) sept. 15 (ASB, Fond Colecția Documente Moldovenești, CXIII/23).
48. Hurmuzaki, 1731 mart. (N. Iorga, *op. cit.*, V, pp. 232 - 233, nr. 83).
49. Dumitrache Calmăș, 1737 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); **Dumitrașcu Calmășul vornicul de Botoșani**, 1738 (7146) iun. 6 (menț. ASI, Documente, CCLXXXII/26; vezi și *Ibidem*); **Dumitrașcu Calmăș fost vornic de Botoșani**, 1748 (7256) sept. 30 (ASI, Documente, CCLXXXII bis/5).
50. „Enache biv vtor armaș vornic de Botoșani”, 1737 (7146) dec. 15 (ASBT, Documente, XIV/2).
51. Dinu <Cantacuzino> armașul și **Antohie Caragea, vornici de Botoșani**, <1741> oct. 21 (*Condica lui Constantin Mavrocordat*, ed. de Corneliu Istrati, vol. II, nr. 175); <1741> oct. 22 (*Ibidem*, nr. 173); <1741 nov.> (*Ibidem*, nr. 209); **Dinu** biv vel armaș și **Antohie Caragea, vornicii de Botoșani**: <1741> nov. 26 (*Ibidem*, nr. 233) și 1742 (7250) febr. 6 (*Ibidem*, nr. 1027);
52. Caragea, **vornicul de Botoșani**, <1742> (7250) mart 14 (*Ibidem*, nr. 1203); <1742> (7250) apr. 7 (*Ibidem*, nr. 490); „**Antiohie Caragea vornicul de Botoșani**” <1742> (7250) iun. 18 (*Ibidem*, nr. 590).
53. Polcovnicul **Scărlatache** e numit **vornic de Botoșani**, alături de celălalt **vornic de Botoșani, Caragea**, <1742> (7250) apr. 7 (*Ibidem*, nr. 490).
54. „Ion Izmană sătrar și Neculi”, 1742 (7150) april. (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); „**Ioan Izmană sătrar, vornicul de Botoșani**”, 1750 (7259) sept. 30 (ASBT, Documente, II/4).
38. Grigoraș vornicul de Botoșani, 1697 (7205) aug. 9 (*C.D.M.*, IV, p. 429, nr. 1942); 1697 (7206) sept. 17 (*Ibidem*, p. 431, nr. 1952).
39. Ilie Abăza, 1699 (7208) dec. 18 (*Ibidem*, IV, p. 468, nr. 2132).
40. Nicolai Buhuș, 1700 aug. 28 (Teodor Balan, *op. cit.*, III, pp. 109 - 110, nr. 83; menț. N. Iorga, *op. cit.*, vol. V, p. 405).
41. „Costașco Pancul, vornicul din Botoșani”: 1702 sept. 1 (*Ibidem*, p. 226, nr. 61), 1702 iulie 1 (ASI, Documente, CCXLVI/4), 1702 sept. 16 (ASI, Documente, CCCII/15), 1702 nov. 8 (ASI, Documente, CCXLVI/61), 1702 dec. 8 (*C.D.M.*, vol. V, p. 47), 1702 dec. 20 (ASI, Documente, CCXLVI/62); **fost vornic de Botoșani**, 1717 iul. 3 (N. Iorga, *op. cit.*, V, p. 229).
42. Pancul și Macsut, 1712 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).
43. Macsut postelnicul, **vornic de Botoșani**, <1714 - 1716> (*Cronica Ghiculeștilor*, ed. îngrijită de Nestor Camariano și Ariadna Camariano - Cioran, EARSR, București, 1965, p. 147).
44. „Adam (Pancu, fiul lui Costașco Pancu?, *n.D.B.*), vornicul de Botoșani”, 1715 (7223) ian. 25 (BAR, „*Creșterea colecțiilor*”, XVI, octombrie - decembrie, 1910, p. 279, nr. CXXXII/75); **Pancul (Adam?)**, 1734 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).
45. Bașotă, fost mare stolnic și **Sandul Crupenschi**, fost mare medelnicer, **vornici de Botoșani**, 1718 ian. 12 (*C.D.M.*, V, p. 418).
46. „Solomon Botezatu sătrariul vornicul de Botoșani”, 1724 (7232) mai 1 (ASI, Documente, CDXXI/185).
47. Burghel, fost mare armaș, **vornic de Botoșani**, 1726 (7235) sept. 15 (ASB, Fond Colecția Documente Moldovenești, CXIII/23).
48. Hurmuzaki, 1731 mart. (N. Iorga, *op. cit.*, V, pp. 232 - 233, nr. 83).
49. Dumitrache Calmăș, 1737 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); **Dumitrașcu Calmășul vornicul de Botoșani**, 1738 (7146) iun. 6 (menț. ASI, Documente, CCLXXXII/26; vezi și *Ibidem*); **Dumitrașcu Calmăș fost vornic de Botoșani**, 1748 (7256) sept. 30 (ASI, Documente, CCLXXXII bis/5).
50. „Enache biv vtor armaș vornic de Botoșani”, 1737 (7146) dec. 15 (ASBT, Documente, XIV/2).
51. Dinu <Cantacuzino> armașul și **Antohie Caragea, vornici de Botoșani**, <1741> oct. 21 (*Condica lui Constantin Mavrocordat*, ed. de Corneliu Istrati, vol. II, nr. 175); <1741> oct. 22 (*Ibidem*, nr. 173); <1741 nov.> (*Ibidem*, nr. 209); **Dinu** biv vel armaș și **Antohie Caragea, vornicii de Botoșani**: <1741> nov. 26 (*Ibidem*, nr. 233) și 1742 (7250) febr. 6 (*Ibidem*, nr. 1027);
52. Caragea, **vornicul de Botoșani**, <1742> (7250) mart 14 (*Ibidem*, nr. 1203); <1742> (7250) apr. 7 (*Ibidem*, nr. 490); „**Antiohie Caragea vornicul de Botoșani**” <1742> (7250) iun. 18 (*Ibidem*, nr. 590).
53. Polcovnicul **Scărlatache** e numit **vornic de Botoșani**, alături de celălalt **vornic de Botoșani, Caragea**, <1742> (7250) apr. 7 (*Ibidem*, nr. 490).
54. „Ion Izmană sătrar și Neculi”, 1742 (7150) april. (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); „**Ioan Izmană sătrar, vornicul de Botoșani**”, 1750 (7259) sept. 30 (ASBT, Documente, II/4).

55. Macri biv vel pitar și **Ion Izmană** biv vel căpitan **vornici de Botoșani**, <1742> (7250) iun. 25 (*Ibidem*, nr. 677); **Vasile Macri**, <1742> (7250) iul. 14 (*ibidem*, nr. 730); <1742> oct. 4 (*Ibidem*, nr. 941); **Vasile Macri și Neculi**, 1743 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).

56. „Constantin vornic de Botoșani”, 1744 (7252) febr. 11 (ASBT, Documente, X/1).

57. „Andronachi vornic și Dumitrachi vornic”, 1744 mart. 18 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).

58. Necula, 1745 (7153) iun. 22 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).

59. „Anani, vornic de Botoșeni”, 1745 (7254) oct. 3 (menț. ASI, Documente, CCLXXXII/17); 1750 (7259) oct. 6 (ASB, Fond Schitul Agafton, I/4, menț. ASI, Documente, CCLXXXII/8 și CCLXXXII/15); **„Ananie dvornicul de Botășani”**, 1750 (7259) dec. 11 (ASB, Fond Schitul Agafton, I/6); **vornic de Botoșani**: 1751 (7259) apr. 21 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185), 1751 (7259) iun. 28 (ASBT, Documente, VI/3) și 1751 (7260) dec. 18 (BAR, „*Creșterea colecțiilor*”, XX, ian. - sept., 1912, nr. CXLII/149); **„Anania vornicu de Botoșani”**, 1762 (7270) mai 18 (menț. ASI, Documente, CCLXXXII/26); **„Anania proin (fost, n.D.B.) vornic de Botoșani”**, 1762 (7271) dec. 12 (Idem, CCLXXXII/26); **fost vornic de Botoșani**: 1763 (7272) oct. 20 (ASB, Fond Documente Moldovenești, I/50) și 1763 (7272) oct. 26 (Idem, XII/42).

60. Tudorachi biv vel pitar, **vornic de Botoșani**: 1753 (7162) oct. 20 (N. Iorga, *op. cit.*, V, p. 248) și 1754 oct. 22 (Artur Gorovei, *op. cit.* p. 185).

61. Ivan, 1756 iul. 1 (*Ibidem*); „Catrina, fata lui **Ivan, vornicul de Botoșani**”: 1784 iun. f.z. (ASB, Fond Colecția Documente Moldovenești, I/64) și 1784 aug. 1 (Idem, I/68).

62. „Răducanu biv vel medelnicer **vornic de Botoșani**: 1757 (7265) iul. 27 (BAR, „*Creșterea colecțiilor*”, XX, ian. - sept., 1912, nr. CXLII/194) și 1757 (7266) sept. 27 (Idem, VI, ian. - mart., 1908, p. 82); **„Răducanul vornic”**, 1757 dec. 9 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); paharnicul **Răducanu, vornic de Botoșani**, 1760 (7269) sept. 12 (menț. ASI, Documente, CCLXXXII/26).

63. „Gheorghii vornicul de Botășeni”, 1759 (7268) nov. 22 (BAR, Ms. 111, ff. 52 - 53).

64. „Gheorghe Lefter biv vel armaș, **vornic de Botoșani**, 1761 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).

65. Teofan vornic, 1765 (*Ibidem*).

66. Manolache Dimachi stolnic, **vornic de Botoșani**, 1765 nov. 12 (*Ibidem*); **„Manoli clucer”**, 1768 ian. 1 (*Ibidem*); **„Manolachi Dimachi jic<ni>cer și vor<ni>c di Botoșani”** și „portarul **Nacu, iarăși vornic de Botoșani**”, ante 1776 oct. 22 (menț. ASBT, Documente, II/60); **„Nacul** biv vel portar și **Manolachi Dimachi** biv vel jtnicer, **vornici de Botoșani**, 1775 aug. 14 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); **„Manolachi Dimachi stolnic”**, 1777 oct. 9 (*Ibidem*); **„Manolachi Dimachi stolnic [...]** și **vornic de Botoșani**”, 1780 dec. 14 (menț. Idem, II/60).

67. Constantin Crupenschi paharnic și **Tanasă Gosan** paharnic **vornici de Botoșani**, 1774 apr. 2 (ASBT, Documente, II/12);

Botoșani, 1774 apr. 2 (ASBT, Documente, II/12);

67. Constantin Crupenschi paharnic și **Tanasă Gosan** paharnic **vornici de stolnic [...]** și **vornic de Botoșani**, 1780 dec. 14 (menț. Idem, II/60).

p. 185); **„Manolachi Dimachi stolnic”**, 1777 oct. 9 (*Ibidem*); **„Manolachi Dimachi Dimachi** biv vel jtnicer, **vornici de Botoșani**, 1775 aug. 14 (Artur Gorovei, *op. cit.*, oct. 22 (menț. ASBT, Documente, II/60); **„Nacul** biv vel portar și **Manolachi vor<ni>c di Botoșani**” și „portarul **Nacu, iarăși vornic de Botoșani**”, ante 1776 „**Manoli clucer**”, 1768 ian. 1 (*Ibidem*); **„Manolachi Dimachi jic<ni>cer și 66. Manolache Dimachi stolnic, vornic de Botoșani**, 1765 nov. 12 (*Ibidem*); **65. Teofan vornic**, 1765 (*Ibidem*).

op. cit., p. 185).

64. „Gheorghe Lefter biv vel armaș, **vornic de Botoșani**, 1761 (Artur Gorovei, 52 - 53).

63. „Gheorghii vornicul de Botășeni”, 1759 (7268) nov. 22 (BAR, Ms. 111, ff. (7269) sept. 12 (menț. ASI, Documente, CCLXXXII/26).

9 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); paharnicul **Răducanu, vornic de Botoșani**, 1760 (7266) sept. 27 (Idem, VI, ian. - mart., 1908, p. 82); **„Răducanul vornic”**, 1757 dec. (BAR, „*Creșterea colecțiilor*”, XX, ian. - sept., 1912, nr. CXLII/194) și 1757 **62. „Răducanu** biv vel medelnicer **vornic de Botoșani**: 1757 (7265) iul. 27 (Idem, I/68).

1784 iun. f.z. (ASB, Fond Colecția Documente Moldovenești, I/64) și 1784 aug. 1 **61. Ivan**, 1756 iul. 1 (*Ibidem*); „Catrina, fata lui **Ivan, vornicul de Botoșani**”: *op. cit.*, V, p. 248) și 1754 oct. 22 (Artur Gorovei, *op. cit.* p. 185).

60. Tudorachi biv vel pitar, **vornic de Botoșani**: 1753 (7162) oct. 20 (N. Iorga, 26 (Idem, XII/42).

1763 (7272) oct. 20 (ASB, Fond Documente Moldovenești, I/50) și 1763 (7272) oct. **Botoșani**, 1762 (7271) dec. 12 (Idem, CCLXXXII/26); **fost vornic de Botoșani**: (menț. ASI, Documente, CCLXXXII/26); **„Anania proin (fost, n.D.B.) vornic de Botoșani**, 1912, nr. CXLII/149); **„Anania vornicu de Botoșani”**, 1762 (7270) mai 18 - sept., 1912, nr. CXLII/149); **„Anania vornicu de Botoșani”**, 1762 (7270) mai 18 Documente, VI/3) și 1751 (7260) dec. 18 (BAR, „*Creșterea colecțiilor*”, XX, ian. (7259) apr. 21 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185), 1751 (7259) iun. 28 (ASBT, 1750 (7259) dec. 11 (ASB, Fond Schitul Agafton, I/6); **vornic de Botoșani**: 1751 Documente, CCLXXXII/8 și CCLXXXII/15); **„Ananie dvornicul de Botășani”**, CCLXXXII/17); 1750 (7259) oct. 6 (ASB, Fond Schitul Agafton, I/4, menț. ASI, **59. „Anani, vornic de Botoșeni”**, 1745 (7254) oct. 3 (menț. ASI, Documente, 58. Necula, 1745 (7153) iun. 22 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).

op. cit., p. 185).

57. „Andronachi vornic și Dumitrachi vornic”, 1744 mart. 18 (Artur Gorovei, X/1).

56. „Constantin vornic de Botoșani”, 1744 (7252) febr. 11 (ASBT, Documente, (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).

(*ibidem*, nr. 730); <1742> oct. 4 (*Ibidem*, nr. 941); **Vasile Macri și Neculi**, 1743 <1742> (7250) iun. 25 (*Ibidem*, nr. 677); **Vasile Macri**, <1742> (7250) iul. 14

68. „Nanu fost mare portar și Manolache Dimache jîtnicer vornici de Botoșani, 1776 mart. 18 (ASB, Fond Documente depuse de Tribunalul Botoșani, DCCCXXXVI/2); „Nanul biv vel portar și Manolachi Dimachi biv vel jîtnicer vornici de Botoșani: 1776 mai 4 (N. Iorga, *St. și doc.*, vol. V, p. 254) și 1776, iul. 5 (ASI, Documente, CCLXXXII bis/14); portarul Nanu și jîtnicerul Manolachi Dimachi, vornici de Botoșani, 1776 iul. 10 (Tr. Ichim, „Documente”, în *Buletinul „Ioan Neculce”*, fasc. 5, 1925, p. 213);

69. Enache biv vel paharnic, vornic de Botoșani, 1778 iul. 1 (ASBT, Documente, II/19).

70. Ionachi (?) Callimachi biv vel paharnic și ... ban, 1783 iul. 5 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).

71. Iordachi Lazul paharnic și Neculai Aslan medelnicer, vornici de Botoșani, 1786 iul. 1 (*Ibidem*).

72. „Grigoraș Sturza spătar, vornic de Botoșani”, 1789 mai 29 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, vol. IV, p. 250, nr. 162).

73. „[...] vornici de Botoșani, pah<arnicul>Iordachi Lazul și portariul Nanul”, 1790 mai 18 (ASI, Documente, CDLXXI/200).

74. Grigoraș Sturza biv vel spătar și Dumitrache Ghica biv vel căminar: 1790 oct. 9 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185) și 1792 iul. 4 (BAR „Creșterea colecțiilor”, XIX, oct. - dec., 1911, nr. CXXXVIII/212);

75. Grigoraș Sturza spătar, 1791 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); „logofătul Grigorie Sturza, vorn<ic> la Botășani, 1791 nov. 29 (menț. ASI, Documente, CDL/100).

76. Dumitrache Ghica biv vel spătar și Ioniță Canano, biv vel paharnic, vornici de Botoșani, 1792 mai 24 (BAR „Creșterea colecțiilor”, XIX, oct. - dec., 1911, nr. CXXXVIII/155);

77. Spătarul Dumitrache Ghica vornic de Botoșani, 1792 iun. 14 (*Ibidem*, nr. CXXXVIII/160); „Dumitrache Ghica biv vel spatar, vornic de Botoșani”, 1792 iun. 29 (ASI, Documente, CXXVI/5).

78. „Panaite Fote, vornicul de la Botoșani”, 1792 iul. 1 (ASI, Documente, DCLVI/5).

79. Dumitru Ghica biv vel spătar și Costachi Vârnăv, biv vel ban, vornici de Botoșani, 1792 dec. 12 (ASI, Documente, CCCI/1).

80. Crupenschi paharnic, vornic de Botoșani, 1793 mai 2 (menț. ASBT, I/14);

81. Grigoraș Ghica biv vel comis și Constantin Crupenschi biv vel paharnic, vornici de Botoșani, 1793 iul. 17 (ASI, Documente, CCL/9).

82. Matei Millo ban: 1794 dec. 15 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186) și 1797 iun. 24 (*Ibidem*); Matei Millo ban și Iordachi Haret paharnic, 1796 mart. 18 (*Ibidem*).

83. Ioan Canta biv vel spătar și Toader Balș biv vel căminar, vornici de Botoșani, 1795 iul. 12 (BAR „Creșterea colecțiilor”, VI, ian. - mart., 1908, p. 94).

84. Iordachi Bucșenescu paharnic, 1798 iulie 7, (ASBT, Documente, I/14₍₇₎); Iordachi Bucșănescu biv vel paharnic și Dimitrachi biv vel paharnic: 1798 aug. 12 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186), 1791 ian. 11 (ASBT, Documente, I/14₍₉₎).

85. Iancu Miclescu ban și < Theodor Balș spătar>, 1800 april. 2 (*Ibidem*).

85. Iancu Miclescu ban și < Theodor Balș spătar>, 1800 april. 2 (*Ibidem*).

84. Iordachi Bucșenescu paharnic, 1798 iulie 7, (ASBT, Documente, I/14₍₇₎); Iordachi Bucșănescu biv vel paharnic și Dimitrachi biv vel paharnic: 1798 aug. 12 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186), 1791 ian. 11 (ASBT, Documente, I/14₍₉₎).

83. Ioan Canta biv vel spătar și Toader Balș biv vel căminar, vornici de Botoșani, 1795 iul. 12 (BAR „Creșterea colecțiilor”, VI, ian. - mart., 1908, p. 94).

82. Matei Millo ban: 1794 dec. 15 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186) și 1797 iun. 24 (*Ibidem*); Matei Millo ban și Iordachi Haret paharnic, 1796 mart. 18 (*Ibidem*).

81. Grigoraș Ghica biv vel comis și Constantin Crupenschi biv vel paharnic, vornici de Botoșani, 1793 iul. 17 (ASI, Documente, CCL/9).

80. Crupenschi paharnic, vornic de Botoșani, 1793 mai 2 (menț. ASBT, I/14);

79. Dumitru Ghica biv vel spătar și Costachi Vârnăv, biv vel ban, vornici de Botoșani, 1792 dec. 12 (ASI, Documente, CCCI/1).

78. „Panaite Fote, vornicul de la Botoșani”, 1792 iul. 1 (ASI, Documente, DCLVI/5).

77. Spătarul Dumitrache Ghica vornic de Botoșani, 1792 iun. 14 (*Ibidem*, nr. CXXXVIII/160); „Dumitrache Ghica biv vel spatar, vornic de Botoșani”, 1792 iun. 29 (ASI, Documente, CXXVI/5).

76. Dumitrache Ghica biv vel spătar și Ioniță Canano, biv vel paharnic, vornici de Botoșani, 1792 mai 24 (BAR „Creșterea colecțiilor”, XIX, oct. - dec., 1911, nr. CXXXVIII/155);

75. Grigoraș Sturza spătar, 1791 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); „logofătul Grigorie Sturza, vorn<ic> la Botășani, 1791 nov. 29 (menț. ASI, Documente, CDL/100).

74. Grigoraș Sturza biv vel spătar și Dumitrache Ghica biv vel căminar: 1790 oct. 9 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185) și 1792 iul. 4 (BAR „Creșterea colecțiilor”, XIX, oct. - dec., 1911, nr. CXXXVIII/212);

73. „[...] vornici de Botoșani, pah<arnicul>Iordachi Lazul și portariul Nanul”, 1790 mai 18 (ASI, Documente, CDLXXI/200).

72. „Grigoraș Sturza spătar, vornic de Botoșani”, 1789 mai 29 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, vol. IV, p. 250, nr. 162).

71. Iordachi Lazul paharnic și Neculai Aslan medelnicer, vornici de Botoșani, 1786 iul. 1 (*Ibidem*).

70. Ionachi (?) Callimachi biv vel paharnic și ... ban, 1783 iul. 5 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).

69. Enache biv vel paharnic, vornic de Botoșani, 1778 iul. 1 (ASBT, Documente, II/19).

68. „Nanu fost mare portar și Manolache Dimache jîtnicer vornici de Botoșani, 1776 mart. 18 (ASB, Fond Documente depuse de Tribunalul Botoșani, DCCCXXXVI/2); „Nanul biv vel portar și Manolachi Dimachi biv vel jîtnicer vornici de Botoșani: 1776 mai 4 (N. Iorga, *St. și doc.*, vol. V, p. 254) și 1776, iul. 5 (ASI, Documente, CCLXXXII bis/14); portarul Nanu și jîtnicerul Manolachi Dimachi, vornici de Botoșani, 1776 iul. 10 (Tr. Ichim, „Documente”, în *Buletinul „Ioan Neculce”*, fasc. 5, 1925, p. 213);

69. Enache biv vel paharnic, vornic de Botoșani, 1778 iul. 1 (ASBT, Documente, II/19).

70. Ionachi (?) Callimachi biv vel paharnic și ... ban, 1783 iul. 5 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185).

71. Iordachi Lazul paharnic și Neculai Aslan medelnicer, vornici de Botoșani, 1786 iul. 1 (*Ibidem*).

72. „Grigoraș Sturza spătar, vornic de Botoșani”, 1789 mai 29 (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, vol. IV, p. 250, nr. 162).

73. „[...] vornici de Botoșani, pah<arnicul>Iordachi Lazul și portariul Nanul”, 1790 mai 18 (ASI, Documente, CDLXXI/200).

74. Grigoraș Sturza biv vel spătar și Dumitrache Ghica biv vel căminar: 1790 oct. 9 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185) și 1792 iul. 4 (BAR „Creșterea colecțiilor”, XIX, oct. - dec., 1911, nr. CXXXVIII/212);

75. Grigoraș Sturza spătar, 1791 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 185); „logofătul Grigorie Sturza, vorn<ic> la Botășani, 1791 nov. 29 (menț. ASI, Documente, CDL/100).

76. Dumitrache Ghica biv vel spătar și Ioniță Canano, biv vel paharnic, vornici de Botoșani, 1792 mai 24 (BAR „Creșterea colecțiilor”, XIX, oct. - dec., 1911, nr. CXXXVIII/155);

77. Spătarul Dumitrache Ghica vornic de Botoșani, 1792 iun. 14 (*Ibidem*, nr. CXXXVIII/160); „Dumitrache Ghica biv vel spatar, vornic de Botoșani”, 1792 iun. 29 (ASI, Documente, CXXVI/5).

78. „Panaite Fote, vornicul de la Botoșani”, 1792 iul. 1 (ASI, Documente, DCLVI/5).

79. Dumitru Ghica biv vel spătar și Costachi Vârnăv, biv vel ban, vornici de Botoșani, 1792 dec. 12 (ASI, Documente, CCCI/1).

80. Crupenschi paharnic, vornic de Botoșani, 1793 mai 2 (menț. ASBT, I/14);

81. Grigoraș Ghica biv vel comis și Constantin Crupenschi biv vel paharnic, vornici de Botoșani, 1793 iul. 17 (ASI, Documente, CCL/9).

82. Matei Millo ban: 1794 dec. 15 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186) și 1797 iun. 24 (*Ibidem*); Matei Millo ban și Iordachi Haret paharnic, 1796 mart. 18 (*Ibidem*).

83. Ioan Canta biv vel spătar și Toader Balș biv vel căminar, vornici de Botoșani, 1795 iul. 12 (BAR „Creșterea colecțiilor”, VI, ian. - mart., 1908, p. 94).

84. Iordachi Bucșenescu paharnic, 1798 iulie 7, (ASBT, Documente, I/14₍₇₎); Iordachi Bucșănescu biv vel paharnic și Dimitrachi biv vel paharnic: 1798 aug. 12 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186), 1791 ian. 11 (ASBT, Documente, I/14₍₉₎).

85. Iancu Miclescu ban și < Theodor Balș spătar>, 1800 april. 2 (*Ibidem*).

86. Costache Mavrocordat biv vel spătar și Toader Balș biv vel paharnic ispravnici ai ținutului Botoșani, 1801 apr. 25 (ASI, Documente, CDXXXI/48).

87. „Banul Andronache Donici, vornicu<I> de Botoșani”, 1803 oct. 16 (ASB, Fond Documente Istorice, CXXIII/31); Andronache Donici biv vel agă, vornic de Botoșani: 1805 oct. 20 (menț. ASI, Documente, CCLXXXII/30), 1813 iul. 30 (menț. Idem, CCLXXXII/19), 1813 aug. 30 (menț. Idem, CCLXXXII/20 și CCLXXXII/21).

88. Constantin Miclescul, chemat la Divan în vederea numirii ca vornic la Botoșani, 1804 iul. 4 (Idem, CCLXXXIII/10); la 1 decembrie 1803 fusese numit ispravnic la Dorohoi (Idem, CCLXXXIII/16).

89. Grigore Rizu stolnic și Dumitrache Ghica spătar 1804 iul. 24 (însemnare pe un exemplar din Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186, făcându-se referire la un document din colecția particulară a lui Eugen Hynneck).

90. Căminarul Ioniță Bașotă „vornic la Botoșani”: 1805 mart. 24, 1805 mart. 27, 1805 aug. 12, fost vornic de Botoșani, 1806 ian. 20 (BAR, „*Creșterea colecțiunilor*”, VI, ian. - mart., 1908, p. 102); la 1806 dec. 7 era orânduit ca mumbașir la ținuturile Botoșani, Dorohoi și Herța (*Ibidem*, p. 103); căminarul Ioan Bașotă, căminarul Iancu Canano „s-au rânduie vornici la ținutul Botoșani” în locul lui Ioniță Vârnay, fost vornic al ținutului Botoșani, 1811 iun. 15 (*Ibidem*, p. 105); „căminarul Ioniță vornicul de Botoșani”, 1812 febr. 20 (Idem, XXXI - LXIII, 1920 - 1932, p. 193, nr. CXCIV/171).

91. Banul Costachi Lazu, rânduie vornic de Botoșani, 1808 iunie 15 (ASI, Documente, CCLXXXIII/17); banul Constantin Miclescu numit, de către Divan, vornic de Botoșani, (Idem, CCLXXXIII/18)*; „Miclescu, ispravnicul ținutului Botoșani”, 1808 iul. 5 (BAR, „*Creșterea colecțiunilor*”, XLIX - LIII, 1938 - 1942, nr. CCXX/58); banul Constantin Miclescu, ispravnic de Botoșani, 1809 ian. 9 (BAR, Ms. Nr. 876, f. 54); atestat acordat „ispravnicului Miclescu din Botoșani”, 1809 mart. 9 (*Ibidem*, nr. CCXXIII/74).

92. Alexandru Callimachi, 1809 iulie 3 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186).

93. Negel spătar și Alexandru Callimachi, 1810 febr. 23 (*Ibidem*).

94. Constantin Canta și Ioniță Bașotă căminar, 1812 iun. 6 (*Ibidem*).

95. „Grigorie Manul mare spatar, vornic de Botoșani, 1814 aug. 10 (ASI, Documente, LD/130^(v)).

96. Costache (Lazu, *n.D.B.*) ban și Theodoros (Gruia, *n.D.B.*), 1815 iun. 1 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186); „Costachi Laz ban, Theodor Gruia căminar, 1815 oct. 2 (ASBT, Documente, I/14⁽¹⁰⁾), 1816 febr. 22 (însemnare a lui D. Furtună pe un exemplar din Artur Gorovei, *op. cit.*, pp. 186 - 187, arătând că este vorba despre o transcriere din 1936 febr. 12, după un act original aflat la colonelul Alecu Grigoriu din Botoșani, urmașul lui Gh. Asachi; vezi și ASI, Documente, I/14).

97. Nicolai Rizu biv vel paharnic, „de la Vornicia Botoșani”, 1816 aug. 30 (Idem, I/14⁽¹¹⁾).

* De remarcat faptul că, de la un moment dat, vornicii de Botoșani erau numiți începând cu data de 15 iunie a fiecărui an (vezi *supra* nr. 89 și 90, cazurile căminarilor Ioan Bașotă și Iancu Cananău și al banilor Costachi Lazu și Constantin Miclescu, numiți vornici de Botoșani la data menționată).

* De remarcat faptul că, de la un moment dat, vornicii de Botoșani erau numiți începând cu data de 15 iunie a fiecărui an (vezi *supra* nr. 89 și 90, cazurile căminarilor Ioan Bașotă și Iancu Cananău și al banilor Costachi Lazu și Constantin Miclescu, numiți vornici de Botoșani la data menționată).

(Idem, I/14⁽¹¹⁾).

97. Nicolai Rizu biv vel paharnic, „de la Vornicia Botoșani”, 1816 aug. 30 din Botoșani, urmașul lui Gh. Asachi; vezi și ASI, Documente, I/14).

transcriere din 1936 febr. 12, după un act original aflat la colonelul Alecu Grigoriu exemplar din Artur Gorovei, *op. cit.*, pp. 186 - 187, arătând că este vorba despre o oct. 2 (ASBT, Documente, I/14⁽¹⁰⁾), 1816 febr. 22 (însemnare a lui D. Furtună pe un (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186); „Costachi Laz ban, Theodor Gruia căminar, 1815

96. Costache (Lazu, *n.D.B.*) ban și Theodoros (Gruia, *n.D.B.*), 1815 iun. 1 Documente, LD/130^(v)).

95. Grigorie Manul mare spatar, vornic de Botoșani, 1814 aug. 10 (ASI, 94. Constantin Canta și Ioniță Bașotă căminar, 1812 iun. 6 (*Ibidem*).

93. Negel spătar și Alexandru Callimachi, 1810 febr. 23 (*Ibidem*). 92. Alexandru Callimachi, 1809 iulie 3 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186).

1809 mart. 9 (*Ibidem*, nr. CCXXIII/74). (BAR, Ms. Nr. 876, f. 54); atestat acordat „ispravnicului Miclescu din Botoșani”, nr. CCXX/58); banul Constantin Miclescu, ispravnic de Botoșani, 1809 ian. 9 Botoșani”, 1808 iul. 5 (BAR, „*Creșterea colecțiunilor*”, XLIX - LIII, 1938 - 1942, vornic de Botoșani, (Idem, CCLXXXIII/18)*; „Miclescu, ispravnicul ținutului Documente, CCLXXXIII/17); banul Constantin Miclescu numit, de către Divan, 91. Banul Costachi Lazu, rânduie vornic de Botoșani, 1808 iunie 15 (ASI, LXIII, 1920 - 1932, p. 193, nr. CXCIV/171).

105); „căminarul Ioniță vornicul de Botoșani”, 1812 febr. 20 (Idem, XXXI - locul lui Ioniță Vârnay, fost vornic al ținutului Botoșani, 1811 iun. 15 (*Ibidem*, p. Bașotă, căminarul Iancu Canano „s-au rânduie vornici la ținutul Botoșani” în mumbașir la ținuturile Botoșani, Dorohoi și Herța (*Ibidem*, p. 103); căminarul Ioan *colecțiunilor*”, VI, ian. - mart., 1908, p. 102); la 1806 dec. 7 era orânduit ca 1805 aug. 12, fost vornic de Botoșani, 1806 ian. 20 (BAR, „*Creșterea 90. Căminarul Ioniță Bașotă „vornic la Botoșani”: 1805 mart. 24, 1805 mart. 27, din colecția particulară a lui Eugen Hynneck).*

un exemplar din Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186, făcându-se referire la un document 89. Grigore Rizu stolnic și Dumitrache Ghica spătar 1804 iul. 24 (însemnare pe ispravnic la Dorohoi (Idem, CCLXXXIII/16).

Botoșani, 1804 iul. 4 (Idem, CCLXXXIII/10); la 1 decembrie 1803 fusese numit 88. Constantin Miclescul, chemat la Divan în vederea numirii ca vornic la Idem, CCLXXXII/19), 1813 aug. 30 (menț. Idem, CCLXXXII/20 și CCLXXXII/21). Botoșani: 1805 oct. 20 (menț. ASI, Documente, CCLXXXII/30), 1813 iul. 30 (menț. Fond Documente Istorice, CXXIII/31); Andronache Donici biv vel agă, vornic de 87. Banul Andronache Donici, vornicu<I> de Botoșani”, 1803 oct. 16 (ASB, ispravnic ai ținutului Botoșani, 1801 apr. 25 (ASI, Documente, CDXXXI/48).

86. Costache Mavrocordat biv vel spătar și Toader Balș biv vel paharnic

98. **Alecu Ralet** fost mare comis și **Gheorghe Lazu** stolnic: 1817 mart. 8 (ASI, Documente, LD/48), 1817 apr. 3 (Idem, LD/52), 1817 iul. 2 (dem, LD/57) și 1817 aug. 13 (Idem, LD/60).
99. „**Alecu Ralet** fost mare comis, **vornic de Botoșani**”, 1817 aug. 7 (Idem, LD/58).
100. **Vasile Balș** căminar și **Costachi Lazu**, 1817 nov. 19 (Ștefan G. Berechet, *Album paleografic juridic*, nr. 1, Iași, 1939, pl. XXXVI).
101. **Comisul Buhuș, vornicul de Botoșani**, 1820 sept. 23 (ASBT, Documente, IX/22).
102. Stolnicul **Grigore Rizu, ispravnic de Botoșani**, < 1821 > (Alexandru Papadopol - Callimachi, *Notiță istorică despre orașul Botoșani*, p. 124; vezi și Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 21).
103. **Petru Vârnăv, ispravnic de Botoșani**, < 1821 > (Alexandru Papadopol - Callimachi, *Notiță istorică despre orașul Botoșani*, p. 124; vezi și Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 22).
104. **Iancu Donici** spătar și <?>, 1822 nov. 22 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186).
105. **Scarlăt Miclescu** spătar, 1823 oct. 4 (însemnare olografă a lui D. Furtună în *Ibidem*, pp. 186 - 187); **Scarlăt < Miclescu >** agă și **Tanasă Gosan, vornici de Botoșani**: 1824 dec. 29 (ASBT, Documente, VII/47), 1825 mart. 13 (ASB, Fond Documente depuse de Tribunalul Botoșani, DCCCXXXVI/14); **Scarlăt Miclescu** agă și **Tănase Gosan** ban, 1825 mart. 21 (N. Iorga, *op. cit.*, vol. V, pp. 267 - 268, nr. 167); **Scarlăt Miclescu** agă, 1838 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186).
106. **Andrei Milu** postelnic: 1823 dec. 3 și 1824 ian. 25 (însemnare olografă a lui D. Furtună în *Ibidem*, pp. 186 - 187; despre Andrei Milu vezi și *ibidem*, p. 132).
107. **Petrache < Vârnăv >** postelnic și **Neculai Greceanu**, 1827 aug. 22 (*Ibidem*).
108. **Alecu Ghica** agă și **Alecu < Ralet >** spătar, 1828 febr. 17 (*Ibidem*).
109. Paharnicul **Iancu Kogălniceanu**, 1829 nov. 16 (ASBT, Documente, IX/44).
110. **Teodor Silion** spătar, 1831 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186 și p. 205).
111. **Petru Asachi** căminar, 1832 iun. 12 (*Ibidem*).
112. **Ionică Gherghel** comis: 1832 (*Ibidem*).
113. **Calimah vornic < de Botoșani >**: 1833 ian. 1, 1833 febr. 2 (*Ibidem*, p. 354), 1834 mai 16 (*Ibidem*, p. 361); „**Alexandru Callimachi, vornic din Botoșani**”, 1833 mart. 19 (ASI, Documente, DCCCXVII/10).
114. **Comisul Ilie Gherghel „vornic ot Botoșani”**, 1833 apr. 13 (însemnare olografă a lui D. Furtună în Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186: „*am act - dosarul Miclescu*”).
115. „**Grigori Carp** spatar”, 1834 sept. 11 (*Ibidem*, p. 186); „**Carp**” spatar, 1834 sept. 16 (*Ibidem*, p. 275); spătarul **Grigore Carp „vornicul de Botoșani”**, < după 1834 dec. 20 > (*Ibidem*, p. 295); „**Grigore Carp** spatar, 1835 iun. 3 (*Ibidem*, p. 400).
116. **Iordachi Cristescu** spătar, 1835 (*Ibidem*, p. 186).
117. „**Dimitrie Gane** spatar”, 1835 sept. 15 (*Ibidem*, p. 221); spătarul **Dimitrie Gane, ispravnicul ținutului Botoșani**, 1835 nov. 24 (*Ibidem*, p. 221)
118. **Iordachi Caramfil spătar, 1837** (*Ibidem*, p. 186).
119. „**Ispr. aga Leon < Enacachi? >**, 1839 iul. 24 (*Ibidem*, p. 404); < după 1839 nov. 8 > (*Ibidem*, p. 404).
98. **Alecu Ralet** fost mare comis și **Gheorghe Lazu** stolnic: 1817 mart. 8 (ASI, Documente, LD/48), 1817 apr. 3 (Idem, LD/52), 1817 iul. 2 (dem, LD/57) și 1817 aug. 13 (Idem, LD/60).
99. „**Alecu Ralet** fost mare comis, **vornic de Botoșani**”, 1817 aug. 7 (Idem, LD/58).
100. **Vasile Balș** căminar și **Costachi Lazu**, 1817 nov. 19 (Ștefan G. Berechet, *Album paleografic juridic*, nr. 1, Iași, 1939, pl. XXXVI).
101. **Comisul Buhuș, vornicul de Botoșani**, 1820 sept. 23 (ASBT, Documente, IX/22).
102. Stolnicul **Grigore Rizu, ispravnic de Botoșani**, < 1821 > (Alexandru Papadopol - Callimachi, *Notiță istorică despre orașul Botoșani*, p. 124; vezi și Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 21).
103. **Petru Vârnăv, ispravnic de Botoșani**, < 1821 > (Alexandru Papadopol - Callimachi, *Notiță istorică despre orașul Botoșani*, p. 124; vezi și Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 22).
104. **Iancu Donici** spătar și <?>, 1822 nov. 22 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186).
105. **Scarlăt Miclescu** spătar, 1823 oct. 4 (însemnare olografă a lui D. Furtună în *Ibidem*, pp. 186 - 187); **Scarlăt < Miclescu >** agă și **Tanasă Gosan, vornici de Botoșani**: 1824 dec. 29 (ASBT, Documente, VII/47), 1825 mart. 13 (ASB, Fond Documente depuse de Tribunalul Botoșani, DCCCXXXVI/14); **Scarlăt Miclescu** agă și **Tănase Gosan** ban, 1825 mart. 21 (N. Iorga, *op. cit.*, vol. V, pp. 267 - 268, nr. 167); **Scarlăt Miclescu** agă, 1838 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186).
106. **Andrei Milu** postelnic: 1823 dec. 3 și 1824 ian. 25 (însemnare olografă a lui D. Furtună în *Ibidem*, pp. 186 - 187; despre Andrei Milu vezi și *ibidem*, p. 132).
107. **Petrache < Vârnăv >** postelnic și **Neculai Greceanu**, 1827 aug. 22 (*Ibidem*).
108. **Alecu Ghica** agă și **Alecu < Ralet >** spătar, 1828 febr. 17 (*Ibidem*).
109. Paharnicul **Iancu Kogălniceanu**, 1829 nov. 16 (ASBT, Documente, IX/44).
110. **Teodor Silion** spătar, 1831 (Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186 și p. 205).
111. **Petru Asachi** căminar, 1832 iun. 12 (*Ibidem*).
112. **Ionică Gherghel** comis: 1832 (*Ibidem*).
113. **Calimah vornic < de Botoșani >**: 1833 ian. 1, 1833 febr. 2 (*Ibidem*, p. 354), 1834 mai 16 (*Ibidem*, p. 361); „**Alexandru Callimachi, vornic din Botoșani**”, 1833 mart. 19 (ASI, Documente, DCCCXVII/10).
114. **Comisul Ilie Gherghel „vornic ot Botoșani”**, 1833 apr. 13 (însemnare olografă a lui D. Furtună în Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 186: „*am act - dosarul Miclescu*”).
115. „**Grigori Carp** spatar”, 1834 sept. 11 (*Ibidem*, p. 186); „**Carp**” spatar, 1834 sept. 16 (*Ibidem*, p. 275); spătarul **Grigore Carp „vornicul de Botoșani”**, < după 1834 dec. 20 > (*Ibidem*, p. 295); „**Grigore Carp** spatar, 1835 iun. 3 (*Ibidem*, p. 400).
116. **Iordachi Cristescu** spătar, 1835 (*Ibidem*, p. 186).
117. „**Dimitrie Gane** spatar”, 1835 sept. 15 (*Ibidem*, p. 221); spătarul **Dimitrie Gane, ispravnicul ținutului Botoșani**, 1835 nov. 24 (*Ibidem*, p. 221)
118. **Iordachi Caramfil spătar, 1837** (*Ibidem*, p. 186).
119. „**Ispr. aga Leon < Enacachi? >**, 1839 iul. 24 (*Ibidem*, p. 404); < după 1839 nov. 8 > (*Ibidem*, p. 404).

120. Alecu Sturza, 1845 - 1846 (*Ibidem*, p. 186).

121. „Ispravnicul ținutului Botoșani, C. Vârnăv”, 1853 mart. 2 (*Ibidem*, p. 389).

Mots - clefs: *Botoșani, bourg des princesses de la Moldavie, gouverneur du bourg, vornic de Botoșani, les attributions, l'annexe des vornics de Botoșani.*

LES GOUVERNEURS DE BOTOSANI. LES VORNICS DE BOTOSANI

(Résumé)

Malgré le grand nombre d'ouvrages qui abordent, sous différents aspects, l'évolution du bourg médiéval de Botoșani, il n'y en a aucun à être focalisé exclusivement sur l'aspect surpris dans le titre du présent article : les gouverneurs de Botoșani, avec le cas particulier des vornics du bourg. La présence des vornics à Botoșani est étroitement liée à la cour royale qui y était installée. Bâtie probablement, par Étienne le Grand, à la même époque que l'église de Popăuți, elle sera mentionnée sporadiquement jusqu'à peu près le XVIIIe siècle, lorsqu'elle sera abandonnée en ruines. Vu l'existence indubitable de la cour princière à Botoșani, attestée dans les sources narratives et documentaires, mais aussi par le fait que certaines attributions du vornic du bourg reprenaient à grande échelle les attributions du grand vornic, c'est sur que parmi celles-ci il y avait aussi la défense militaire de la cour et la mise à la disposition de l'prince régnant, sur demande, un ou deux drapeaux de soldats.

L'attribution générale des vornics de Botoșani était de veiller au respect et à la défense des intérêts de l'prince régnant, fait réalisé par l'exécution des commandes princières, adressées directement. Le vornic portait des jugements au nom de l'prince régnant, en assurant que les injustices soient évitées et réparées, veillait à ce que les lois du pays soient respectées à l'intérieur du bourg et du district, lorsque les autres habitants en avaient intérêts.

Les vornics du bourg collectaient les revenus dus à l'prince régnant dans les villages du district et centralisaient, le plus probable, les contributions en travail, produits et argents des habitants, auprès les dirigeants locaux. Ceux-ci étaient, tel que l'on peut constater de l'annexe, les membres des familles des boyards ou des princes régnants et des princesses de la Moldavie, ou, tout au moins, des proches de la famille régnante.

Concernant l'origine ethnique des vornics de Botoșani, elle est roumaine, en majorité, les vornics étant des boyards autochtones. Plus tard apparaissent dans les documents les vornics grecs et même albanais. L'annexe finale met en évidence les agendas des vornics de Botoșani, dans la période 1533 - 1853.

Concernant l'origine ethnique des vornics de Botoșani, elle est roumaine, en majorité, les vornics étant des boyards autochtones. Plus tard apparaissent dans les documents les vornics grecs et même albanais. L'annexe finale met en évidence les agendas des vornics de Botoșani, dans la période 1533 - 1853.

Les vornics du bourg collectaient les revenus dus à l'prince régnant dans les villages du district et centralisaient, le plus probable, les contributions en travail, produits et argents des habitants, auprès les dirigeants locaux. Ceux-ci étaient, tel que l'on peut constater de l'annexe, les membres des familles des boyards ou des princes régnants et des princesses de la Moldavie, ou, tout au moins, des proches de la famille régnante.

Malgré le grand nombre d'ouvrages qui abordent, sous différents aspects, l'évolution du bourg médiéval de Botoșani, il n'y en a aucun à être focalisé exclusivement sur l'aspect surpris dans le titre du présent article : les gouverneurs de Botoșani, avec le cas particulier des vornics du bourg. La présence des vornics à Botoșani est étroitement liée à la cour royale qui y était installée. Bâtie probablement, par Étienne le Grand, à la même époque que l'église de Popăuți, elle sera mentionnée sporadiquement jusqu'à peu près le XVIIIe siècle, lorsqu'elle sera abandonnée en ruines. Vu l'existence indubitable de la cour princière à Botoșani, attestée dans les sources narratives et documentaires, mais aussi par le fait que certaines attributions du vornic du bourg reprenaient à grande échelle les attributions du grand vornic, c'est sur que parmi celles-ci il y avait aussi la défense militaire de la cour et la mise à la disposition de l'prince régnant, sur demande, un ou deux drapeaux de soldats.

(Résumé)

LES GOUVERNEURS DE BOTOSANI. LES VORNICS DE BOTOSANI

Mots - clefs: *Botoșani, bourg des princesses de la Moldavie, gouverneur du bourg, vornic de Botoșani, les attributions, l'annexe des vornics de Botoșani.*

120. Alecu Sturza, 1845 - 1846 (*Ibidem*, p. 186).

121. „Ispravnicul ținutului Botoșani, C. Vârnăv”, 1853 mart. 2 (*Ibidem*, p. 389).